

Savonia AMK: Kappaleessa RUOKAVALION YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET s. 8 r. 39 alkaen kerrotaan alkutuotannon vaikutuksesta ympäristöön. Löytyykö dataa siitä, minkä verran enemmän eläinperäisten elintarvikkeiden alkutuotanto kuormittaa ympäristöä vs. kasvituotteiden tuotanto? Nyt ne niputetaan yhteen alkutuotannon ympäristövaikutuksiin. Jos olisi erikseen kasvituotannon luvut, niin sen pohjalta olisi hyvä kannustaa valitsemaan enemmän kasvikkunnan tuotteita. Mitkä ovat vastaavat luvut maatalouden päästöistä muualla maailmassa keskimäärin?

Jallinoja: S 9, r. 2-7 kerrotaan maatalouden päästöistä, joiden perään todetaan "ruokavalinnoilla voi vaikuttaa". Toisin sanoen, kuluttajan kontolle laitetaan paljon. Toki hän valitseekin, mutta yhtäessä on paljon muita toimijoita, ja yksittäisen kuluttajan valinnan hetki on paljon muutakin kuin tieto maatalouden päästöistä.

Hienoa siis, että s 8, r. 34 mainitaan maatalouteen kohdistuvat toimet.

Jallinoja: s 8, r. 43. "...ympäristövaikutuksia voidaan pienentää siirtymällä..." Passiiviytyypisellä kielellä kadotetaan viestin toimijuus: Kuka siirtyy? Onko toiveena yksittäisten kuluttajien itsenäinen siirtyminen kasvispainotteiseen vai laajempi kuluttajien "tuuppaaminen" kasvispainotteiseen?

Kela: Sivu 11 RUOKAVALINTOJEN MERKITYS Pitäisikö tässä olla esimerkkejä, mitkä tukevat kuluttajia valinnoissa tai tuoda muutakin paremmin esille, että mitä kestävät ruokavalinnat ovat. Voisiko tämä olla ylempänä ruokavalion ympäristövaikutusten alkuosassa.

s.10 KALATALOUDEN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET, rivit 39–41:

Marine Stewardship Council (MSC), Vepsä Johanna: Valtamerien kalakannoista noin kolmannes, 37,7 %, on ylikalastettuja (FAO SOFIA 2024: <https://openknowledge.fao.org/items/3bffa3d3-c474-437b-afd4-bb1182f6ee6a>). Useimpia valtameriemme kalakannoista siis pyydetään YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestö FAO:n mukaan kestävällä tasolla (62,3 %) ja kaikesta kalansaaliista jopa isompi osa, noin 77 %, on peräisin näistä kestävällä tasolla hallinnoituista kalakannoista. Myös monet aiemmin ylikalastetut kalakannat ovat elyneet kestävä kalastuksen hallinnan seurauksena (mm. MSC-sertifointi). Esimerkiksi tonnikalakannoista 99 % on nykyisin FAO:n listaamien kestävien kantojen listalla.

Suomen sisävesillä on nykyisellään saatavilla hyvin rajallisesti tutkimustietoa kalakantojen kestävyyydestä ja pyynnin ympäristövaikutuksista. Suhteellisen kattavaa dataa on olemassa ainoastaan Itä-Suomen muikeista.

International Council for the Exploration of the Sea (ICES) kannan mukaan iso osa Itämeren kalakannoista on taantunut ja niihin kohdistuva kalastuspaine on jo nykyisellään kova. Itämerellä on tällä hetkellä ainoastaan kaksi silakkakantaa (Riianlahden ja Pohjanlahden kannat) sekä eteläisen Itämeren kampelat, joilla on kestävästä kalakannasta ja vastuullisesta pyynnistä kertovat MSC-sertifikaatti.

Suosittelisin, että tähän tarkennettaisiin tietoja kalakantojen kestävyyydestä ja viitattaisiin kansainvälisten valvovien elinten, kuten FAO:n ja ICESin tuottamaan luotettavaan tutkimustietoon kalakantojen tilasta. Sisävesien kalakannoissa suosittaisiin varovaisuusperiaatetta, koska niihin liittyvissä tiedoissa on vakavia puutteita.

s.11 KALATALOUDEN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET, rivit 6–9:

Kansainväliset ympäristösertifikaatit ja niiden ympäristömerkinnät, kuten MSC (Marine Stewardship Council) ja ASC (Aquaculture Stewardship Council) antavat luotettavaa tietoa kalakantojen sekä kalan kasvatuksen tilasta ja vaikutuksista meriluontoon.

MSC on ainoa kansainvälinen Global Sustainable Seafood Initiatiivin (GSSI) tunnustama kestävä kalastuksen sertifiointiohjelma, joka täyttää myös YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestön ympäristömerkintää koskevat käytännönsäännöt. MSC on myös kansainvälisen ympäristömerkintäorganisaation, ISEAL:n, jäsen. Tämä edellyttää, että MSC:n ohjelma täyttää ISEALin tiukat kriteerit standardien laadinnalle, valvonalle ja vaikutusten seurannalle.

Ruokavalion ympäristövaikutukset -kappaletta on muokattu paljon kuulemisen jälkeen ja sen otsikoksi tuli lopulta Ruoan ympäristövaikutukset. Tässä kappaleessa ruoan ympäristövaikutuksia on käsitelty ruoankulutuksen, ruokavalioiden ja maatalouden ympäristövaikutusten näkökulmista tieteellisen evidenssin valossa. Tavoitteena on ollut luoda kokonaiskuva tilanteesta ja valottaa jonkin verran myös parannuskeinoja. Tuoteryhmiin liittyviä valintoja koskevat ympäristövaikutukset kuvataan Suositusosiossa. Maatalouden ympäristövaikutukset -osiossa kuvataan tutkimustiedon pohjalta suomalaisen maataloustuotannon keskeisimpiin ympäristövaikutuksiin vaikuttavia tekijöitä. Ruokavalion ympäristövaikutukset -kappaletta on muokattu paljon kuulemisen jälkeen. Kyseinen kohta on poistunut tekstistä. Edelleen kuitenkin kuluttajan valinnan korostuvat, koska on haluttu tuoda selkeästi esille, miten ruokavaliot vaikuttavat ympäristöön. Toisaalta maatalouden ympäristövaikutukset esitetään myös selkeästi omana kokonaisuutenaan.

Kiitos. Ruokavalion ympäristövaikutus -kappaleessa (kuulemisen jälkeen muutettu otsikko on Ruoan ympäristövaikutukset) on pyritty käsittelemään sekä kulutuksen että tuotannon näkökulmia, koska ne liittyvät kiinteästi toisiinsa eikä muutosta ole mahdollista saada aikaa, ellei molemmat muutu.

Ruokavalion ympäristövaikutukset -kappaleessa (kuulemisen jälkeen muutettu otsikko on Ruoan ympäristövaikutukset) käsitellään keskimääräistä suomalaista ruokavaliota. Sen koostuminen ja mahdollinen muutos tapahtuu monien toimijoiden valintojen ja tekojen seurauksena. Siinä mielessä tässä kohdassa ei ole mielekästä nimetä yksittäisiä toimijoita.

Ruokavalion ympäristövaikutukset -kappaletta (kuulemisen jälkeen muutettu otsikko on Ruoan ympäristövaikutukset) on muokattu paljon kuulemisen jälkeen ja kyseinen kohta on poistunut. Teksti on tiivistä ja käsittelee ruoan ympäristövaikutuksia yleisellä tasolla. Tuotevalintoja koskevat suositukset on kappaleessa Suositeltavat ruokavalinnat. Ruokavalion ympäristövaikutukset -kappaletta (kuulemisen jälkeen muutettu otsikko on Ruoan ympäristövaikutukset) on muokattu paljon kuulemisen jälkeen ja kyseinen kohta on poistunut. Teksti on tiivistä ja käsittelee ruoan ympäristövaikutuksia yleisellä tasolla, lähinnä ruokavalioiden ja maatalouden ympäristövaikutusten näkökulmsita. Kaloja koskevat asiat on esitetty kappaleessa Suositeltavat ruokavalinnat.

Ruokavalion ympäristövaikutukset -kappaletta (kuulemisen jälkeen muutettu otsikko on Ruoan ympäristövaikutukset) on muokattu paljon kuulemisen jälkeen ja kyseinen kohta on poistunut. Teksti on tiivistä ja käsittelee ruoan ympäristövaikutuksia yleisellä tasolla, lähinnä ruokavalioiden ja maatalouden ympäristövaikutusten näkökulmsita. Kaloja koskevat asiat on esitetty kappaleessa Suositeltavat ruokavalinnat.

Ruokavalion ympäristövaikutukset -kappaletta (kuulemisen jälkeen muutettu otsikko on Ruoan ympäristövaikutukset) on muokattu paljon kuulemisen jälkeen ja kyseinen kohta on poistunut. Teksti on tiivistä ja käsittelee ruoan ympäristövaikutuksia yleisellä tasolla, lähinnä ruokavalioiden ja maatalouden ympäristövaikutusten näkökulmsita. Kaloja koskevat asiat on esitetty kappaleessa Suositeltavat ruokavalinnat.

Ruokavalion ympäristövaikutukset -kappaletta (kuulemisen jälkeen muutettu otsikko on Ruoan ympäristövaikutukset) on muokattu paljon kuulemisen jälkeen ja kyseinen kohta on poistunut. Teksti on tiivistä ja käsittelee ruoan ympäristövaikutuksia yleisellä tasolla, lähinnä ruokavalioiden ja maatalouden ympäristövaikutusten näkökulmsita. Kaloja koskevat asiat on esitetty kappaleessa Suositeltavat ruokavalinnat.

Ruokavalion ympäristövaikutukset -kappaletta (kuulemisen jälkeen muutettu otsikko on Ruoan ympäristövaikutukset) on muokattu paljon kuulemisen jälkeen ja kyseinen kohta on poistunut. Teksti on tiivistä ja käsittelee ruoan ympäristövaikutuksia yleisellä tasolla, lähinnä ruokavalioiden ja maatalouden ympäristövaikutusten näkökulmsita. Kaloja koskevat asiat on esitetty kappaleessa Suositeltavat ruokavalinnat.

Nämä on lisätty Suositusosion kalakohtaan.

ks. edellinen

Tämän lisäksi YK:n biodiversiteettikokous COP-15 tunnusti MSC:n ohjelman keinoksi mitata toimia luontokadon torjumiseksi. MSC-sertifioidusta pyynnistä ja toimitusketjusta kerätty tieto muodostaa kolme virallista mittaria kahdelle Kunming-Montrealin sopimuksen globaalin biodiversiteetti-kehityksen tavoitteelle. Ensimmäinen näistä tavoitteista liittyy luonnonvaraisten lajien kestävään hallintaan ja kauppaan, ja toinen biodiversiteettiarvojen integroimiseen talouksiin.

EU:n kehittäessä yhä tiukempaa kriteeristöä viherpesulle, kansallisessa ohjeistuksessa olisi suositeltavaa käyttää viittauksia ainoastaan kestävyysmerkintöihin, jotka perustuvat hyväksytyihin sertifiointijärjestelmiin, tai jotka viranomaiset ovat hyväksyneet. WWF:n kalaopas ei ole virallinen kestävyysmerkintä, eikä sen kriteeristö tai tutkimusdata ole kolmannen osapuolen hyväksymää tai läpinäkyvää.

Tietoa EU:n Green Claims viherpesulainsäädännöstä löytyy täältä:
<https://www.europarl.europa.eu/topics/fin/article/20240111STO16722/loppu-viherpesulle-miten-eu-saantelee-ymparistovaitteita>

Suosittelisin linkittämään tähän myös ICESin arviot Itämeren kalakannoista, jotka ovat usein LUKEn arvioita ajankohtaisempia (viimeisimmät arviot toukokuulta 2024): https://ices-library.figshare.com/collections/ICES_Advice_2024/6976944?qt=category:%20baltic%20OR%20category:all

Lisätietoa:

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6073188/>
<https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1748-9326/ac3954/pdf>

s.24 KALA, Ympäristövaikutukset, rivit 1–11:

Luonnonvaraiset merenelävät ovat ainoa laajaskaalainen proteiiniinlähteemme, jonka tuotanto ei vaadi maata tai makeaa vettä. Niiden tuotanto myös saastuttaa vähemmän - merenelävien hiilijalanjälki on kokonaisuudessaan huomattavasti pienempi kuin punaisen lihan tuotannon. Lisätietoa: <https://www.nature.com/articles/s41586-021-03889-2>

s.24 KALA, Ympäristövaikutukset, rivit 5–7:

Tieteellisesti todennetusti ekologisesti kestäviä kalalajeja ovat myös puolueettomasti arvioidut MSC-sertifioidut kalakannat. Yksin kotimaisilla sisävesikalalla ei pystytä täyttämään suositusten mukaisia kalan syöntimääriä ja suomalaiset kuluttavat runsaasti myös tuontikalaa. On siis elintärkeää, että kuluttajaa ohjeistetaan valitsemaan lautaselleen monipuolisesti todennetusti kestävästä kalakannoista peräisin olevia mereneläviä. Helpon tapa ohjata kuluttajaa kestäviin valintoihin on kehottaa suosimaan puolueettomia kolmannen osapuolen sertifikaatteja - kalan osalta laajimmin käytetyt ja tunnustetut sertifikaatit ovat luonnonvaraiselle kalalle MSC- ja kasvatetulle kalalle ASC-sertifikaatit ja niiden ympäristömerkinnät.

s.24 KALA, Ympäristövaikutukset, rivi 11:

Suosittelisin tässä viittaamaan EU Green Claims -ohjeistuksen mukaisesti ainoastaan kolmannen osapuolen puolueettomiin standardointi- ja sertifiointiohjelmiin kuten MSC:n (Marine Stewardship Council) ja ASC:n (Aquaculture Stewardship Council) standardeihin kestäville kalastukselle sekä vastuulliselle kalanviljelylle.

Ympäristöjärjestöjen ohjeistuksilla kuten WWF:n kalaoppaalla on varmasti paikkansa kuluttajan apuvälineenä, mutta niiden käyttö hankintojen ohjaukseen on haasteellista, sillä ne eivät täytä EU:n vaatimia viherpesua estäviä säännöksiä. WWF:n kalaopas ei ole puolueettomasti arvioitu kolmannen osapuolen ympäristömerkintä eikä sen kriteeristö ole avoimesti luettavissa. Tämän lisäksi WWF:n kalaoppaiden arvot kalakannoista saattavat vaihdella eri maissa – eroja löytyy jopa Suomen ja Ruotsin kalaoppaiden välillä.

Meira: Runsa kahvin ja sokerilla makeutettujen juomien kulutus kasvattaa ruokavalion ympäristövaikutuksia ilman merkittävää ravitsemuksellista hyötyä ja aiheuttaa siten turhaa ympäristökuormitusta s. 28 r. 16 Runsa kahvin ja sokerilla makeutettujen -->Runsa sokerilla maustettujen juomien ja kahvin kulutus

Meira: s. 28 r. 18 lisätään --> kahvi ja tee ovat eniten maailmanlaajuisia...

Ravistamo, Kati Laine: S. 24 Kala. Rivi 13. Tekstiin olisi tärkeää määritellä mitkä ovat ympäristövaikutuksiltaan pieniä, rasvaisia kaloja.

Kaisa Karttunen, HY työelämäprofessori: Sivu 9/Rivit 37-38. Puhutaan nautojen metaanipäästöistä: "Nautatalous aiheuttaa kuitenkin runsaasti ilmastopäästöjä, muun muassa metaania. Metaanin osuus Suomen ilmastopäästöistä on noin 6 prosenttia." Tarkoitetaanko jälkimmäisessä virkkeessä Suomen kokonaismetaanipäästöjä vai nautan ruuansulatuksesta aiheutuvia päästöjä? Ne ovat kaksi eri asiaa, koska metaania vapautuu myös muualta kuin naudoista. Tilastokeskuksen kasvihuonekaasuinventaariorportissa todetaan, että metaanin osuus Suomen kokonaispäästöistä oli 9 % vuonna 2020. Samassa raportissa todetaan, että maatalouspäästöt (ei sis. maankäyttöä) olivat 14 %, joista nautojen metaanipäästöt olivat 31 % eli 4,3% Suomen kokonaispäästöistä. Toivoisin täsmennyksiä tähän asiaan.

Kaisa Karttunen HY: Sivu 9/Rivit 38 -39. Sanontaa voisi täsmentää koskien peltopinta-alan osuutta. Esimerkiksi seuraavasti: "Suomen peltopinta-ala on noin 7-8 prosenttia Suomen maapinta-alasta".

Prosenttiluku on peräisin Lukelta.

Kaisa Karttunen, HY: Sivu 10/Rivi 7. Tässä toistetaan edellisellä sivulla ollut pellon osuus maankäytöstä. Voinee toiston välttämiseksi poistaa.

Karttunen: Sivu 41/Rivi 5. "Suomi on sitoutunut kansainvälisillä sopimuksilla vähentämään Suomen kansantalouden tuottamat kasvihuonekaasupäästöt nettonollaan." Täsmällisempi ilmaisu mielestäni olisi, että Suomi on sitoutunut nettonollapäästöihin omalla lainsäädännöllään. Hiilineutraalivastavoite vuonna 2035 sisältyy Ilmastolakiin.

Kaisa Karttunen HY: Sivu 41/Rivi 3. "Suomi on sitoutunut kansainvälisillä sopimuksilla vähentämään Suomen kansantalouden tuottamat kasvihuonekaasupäästöt nettonollaan." Täsmällisempi ilmaisu mielestäni olisi, että Suomi on sitoutunut nettonollapäästöihin omalla lainsäädännöllään.

Hiilineutraalivastavoite vuonna 2035 sisältyy Ilmastolakiin.

Suomen Kalankasvattajaliitto ry, Sankelo Janne 20.6.2024

Suomen Kalankasvattajaliitto haluaa kiinnittää huomiota kappaleen Kalatalouden ympäristövaikutukset tekstiin (s.10-11). Varsinkin toinen kappale on epäselvä ja lukijalle vaikea hahmottaa. Kappaleessa puhutaan sekaisin kasvatetusta kotimaisesta kalasta, kalastetusta kalasta sekä kasvatetusta tuontikalasta. Kappaletta pitäisi selkeyttää kotimaisen kasvatetun kalan osalta.

ks. edellinen

ks. edellinen

Green Claims lainsäädännön kehityksestä on oltu tietoisia ja sitä seurataan

ICES:iin ei ole viitattu, koska Ravitsemusosuisten käyttäjien ei voi olettaa seuraavan kyseisen kalasta asiantuntijatietoa.

Kaloista todetaan kappaleessa Suositeltavat ruokavaliinat: "Kalan runsaskin käyttö voi olla osa kestävästä ruokavaliota, jos kalalajit on valittu vastuullisesti."

MSC ja ASC-sertifikaatit on lisätty kappaleen Suositeltavat ruokavaliinat kalakohtaan

MSC ja ASC-sertifikaatit on lisätty kappaleen Suositeltavat ruokavaliinat kalakohtaan

WWF:n kalaoppaalla on paikkansa kuluttajan ja muiden Ravitsemusosuusviittauksia hyödyntäviä tahojen apuvälineenä, koska se on helposti saatavilla ja tulkittavissa. Kalaopas ei ole tämänhetkisen ympäristövaihtamien koskevan lainsäädännön vastainen.

Ei tehty muutosta.

Lisäystä ei tehdä, koska kahvin lajikatoaikutus (per kg tuotetta) on paljon suurempi kuin teen. Kahvia myös kulutetaan Suomessa paljon enemmän kuin teetä, minkä takia kahvin kulutuksen lajikatoaikutus ruokavalion tasolla on merkittävä, mutta teen ei. (Kytä et al. 2023)

Kalaesimerkkejä on lisätty.

Lause on poistettu.

Ilmausta on täsmennetty.
<https://www.luke.fi/uuuuset/suomen-pelloilla-tuotettiin-vuonna-2022-ennatyskallisen-paljon-hernetta-viljasato-hieman-tavallista-suurempi>.

Poistettu.

Kommentti on duplikaatti.

Lausetta muokattu: "Suomi on ~~ilmastolain~~ sitoutunut kansainvälisillä sopimuksilla ja omalla lainsäädännöllään vähentämään Suomen kansantalouden tuottamat kasvihuonekaasupäästöt nettonollaan. Ilmastolain mukaisesti Suomen tulee olla hiilineutraali vuonna 2035."

Ruokavalion ympäristövaikutukset -kappaleelta (kuulemisen jälkeen muutettu otsikoko on Ruuan ympäristövaikutukset) on muokattu paljon kuulemisen jälkeen ja kyseinen kohta on poistunut. Teksti on tiivistä ja käsittelee ruuan ympäristövaikutuksia yleisellä tasolla, lähinnä ruokavalioiden ja maatalouden ympäristövaikutusten näkökulmista. Kaloja koskevat asiat on esitetty kappaleessa Suositeltavat ruokavaliinat.

Suomessa kalanviljelylaitokset tarvitsevat ympäristönsuojelulain mukaisen luvan kasvatustoimintaan. Luvassa määritellään laitoksen tuotantomäärä siten, että kalanviljely ei vaaranna vesistön tilaa. Ympäristölle kohdistuvaa ravinnekuormitus on suurimmaksi osaksi peräisin rehusta. Suomessa kalanrehut ovat kehittyneet pitkälle viime vuosina. Rehun tehokas käyttö on yhtä aikaa ympäristöä säästävää ja taloudelliseen kannattavuuteen vaikuttava tekijä. Rehun hyödyntäjänä kalat ovat huipputehokkaita. Noin kilolla rehua kala kasvaa kilon, joten tuotannon hiilijalanjälki jää pieneksi. Kalanviljelyn kokonaiskuormituksen osuus Suomessa ihmisen aiheuttamasta vesien ravinnekuormituksesta on vain yhden prosentin luokkaa. Kalankasvattajaliiton mielestä maininta WWF:n kalaoppaasta on hyvä lisä. Kalaoppasta päivitetään vuosittain vastaamaan sen hetkistä kalakantojen tilaa ja sen avulla on helppo verrata eri kalalajeja. Kalaoppaassa otetaan myös huomioon kansalliset kalakannat sekä kotimaisten kalojen ja niiden käytön vaikutukset ympäristöön verrattuna ulkomaisiin kaloihin. "Suositeltavat ruokavaliinnat, kohdassa: kala – ympäristövaikutukset (s. 23-24)" teksti on liiton mielestä selkeästi ymmärrettävä ja looginen.

Animalia: Ravitsemussuosituksissa suositetaan ruokavaliioon sisällytettäväksi nykyistä enemmän kalaa (s. 9). Suosituksissa tulisi ottaa huomioon, että myös kalat ovat älykkäitä ja tuntevia yksilöitä, jotka kokevat esimerkiksi kipua. Tämän vuoksi katsomme, että suomalaisia ei tule kannustaa myöskään kalansyöntiin.

Yksilömääräisesti mitattuna kalat ovat broilerin jälkeen toiseksi suurin tuotantoeläinryhmä Suomessa. Tyypillisiä kalankasvatukseen liittyviä ongelmia ovat tilaan liittyvät rajoitukset. Kaloilla esiintyy aggressiivista käytöstä, ne uivat yhdenmukaisesti samaan suuntaan päättymätöntä kiertoa, rajallinen tila aiheuttaa stressiä ja niillä esiintyy erilaisia epämuodostumia. Kirjoloji on vaelluskala, joka luonnossa voi uida pitkiä matkoja, joten allaskasvatus rajoittaa sen mahdollisuuksia toteuttaa lajityypillisiä käyttäytymistarpeitaan. Lisäksi Suomessa on kalojen teurastuksessa edelleen käytössä valtaosin hiilidioksiditainutus, joka tarkoittaa hidasta tukehtumiskuolemaa, kun veteen lisätään hiilidioksidia tukehduttava määrä.

Kalastusta perustellaan luonnoksessa Itämeren ravinnekuorman pienentämisellä. Kalat syövät kasvinosia, planktoneita ja toisia kaloja merivedestä, jonka jälkeen kalastamalla saadaan näitä ravinnekettuja poistettua vedestä. Kuitenkin yksin Suomen maatalouden päästöistä fosforia päätyy meriin noin neljä kertaa enemmän vuodessa kuin kalastus sitä poistaa, minkä päälle tulee muiden Itämeren maiden fosforikuormitus. Esimerkiksi Pietarin kaupunki tuottaa vuosittain tuplasti sen, minkä suomalainen kalastus poistaa. Samanaikaisesti kalankasvatus tuottaa tällä hetkellä noin prosentin koko Itämeren ravinnekuormasta. Lisäksi merkittävä osa Suomessa syödystä kalasta on tuontikalaa, jolloin ulkoistamme kalankasvatuksen ympäristöhaitat muualle.

Animalian mielestä ympäristövaikutusten arvioinnin lisäksi ravitsemussuosituksissa tulisi toteuttaa myös eläinvaikutusten arviointi.

Lisätietoja ruuantuotannon ilmasto- ja luontokatoaikutuksista sekä broilereista ja kaloista löytyy Animalian syksyllä 2023 julkaisemasta Eläinoikeusraportista: Eläinoikeusraportti 2023 <https://animalia.fi/elainoikeusraportti-2023/>

HK Scan s. 9, r. 2: Ruuantuotannosta puhutaan vain ympäristöhaittojen valossa, toki ruuantuotannolla on muitakin vaikutuksia kuin haitat, ruokaa tulee joka tapauksessa tuottaa tulevaisuudessakin!?

HK Scan s. 9, r. 22: Suomalaiset suuret broilerinlihan tuottajat ovat sitoutuneet sertifioitujen soijan käyttöön. Sertifioitujen soijan käyttöä ei mainita missään tekstissä. Tutkimus, johon broilerinlihan lajikatovaikutus perustuu, ei päde suomalaisen broilerinlihaan, jossa soijan käyttö on vähäisempää kuin muualla. HK Scan s. 9, r. 41: Naudantuotannon yhteydessä ei ole mitään mainintaa nurmintojen luonnon monimuotoisuuden lisääjinä. HK Scan s. 10, r. 36: Noin 2/3 Suomessa kulutetusta kalasta on tuontikalaa. Ollaan todella kaukana suositusten maalaamasta ideaalista, jossa Suomen sisävesien ja Itämeren kalan kulutusta toivotaan lisättävän (hyväksyttävyyden toteuttamiskelpoisuus). HK Scan s. 10, r. 45: Tekstissä mainitaan Itämeren ravinteita kierrättävä kalarehu, mutta ei mainita kuinka yleisesti tämä on käytössä kalankasvatuksessa. Tasapuolisuuden vuoksi myös muiden eläinten erityiset rehustukset tulee käsitellä, jos niillä nähdään merkitystä ravitsemuksen/ympäristön kannalta.

HK Scan s. 25, r. 19: Suomalainen broileri syö sertifioitua soijaa ja kehitystyötä tehdään alalla jatkuvasti, jotta soijankäyttöä voidaan vähentää/siitä päästä eroon.

HK Scan s. 25, r. 23: Suomalainen broilerinlihan tuotanto on antibiootitonta, eläinten terveys on hyvä, tuotannossa käytetään sertifioitua soijaa -kaikki syyt suosia suomalaista broilerinlihaa tuontilihan sijaan.

Ruokavaliion ympäristövaikutukset -kappaletta (kuulemisen jälkeen muutettu otsikoko on Ruoan ympäristövaikutukset) on muokattu paljon kuulemisen jälkeen ja kyseinen kohta on poistunut. Teksti on tiivistä ja käsittelee ruoan ympäristövaikutuksia yleisellä tasolla, lähinnä ruokavalioiden ja maatalouden ympäristövaikutusten näkökulmista. Kaloja koskevat asiat on esitetty kappaleessa Suositeltavat ruokavaliinnat.

Kiitos. Ei muutoksia tekstiin. Kiitos. Ei muutoksia tekstiin tämän pohjalta, mutta joitakin muutoksia muualta tulleen palautteen johdosta.

Eläinten hyvinvointia ei ole käsitelty tässä Ravitsemussuosituksessa. Suositus syödä lisää kalaa perustuu ravitsemus- ja ympäristöhyötyihin.

Eläinten hyvinvointia ei ole käsitelty tässä Ravitsemussuosituksessa. Suositus syödä lisää kalaa perustuu ravitsemus- ja ympäristöhyötyihin.

Kiitos palautteesta ja asian nostamisesta esille. Ravitsemussuosituksia painottavat pyydytyn kalan käytön lisäämistä, joka on harvoja tällä hetkellä käytössä olevista keinoista poistaa ravinteita vesistöistä. Ravinteiden päättymistä vesistöihin pitää luonnollisesti myös vähentää vesien laadun parantamiseksi.

Tämä näkökulma on pyritty tuomaan esille Suosituksessa. Kiitos palautteesta ja asian ottamisesta esille. Valitettavasti tällä kertaa eläinvaikutuksia ei ole pystytty ottamaan huomioon.

Ei muutostarvetta.

Suosituksissa on pyritty käsittelemään ruuantuotannon ympäristövaikutuksia monipuolisesti ja luoden kokonaiskuvaa. Ympäristövaikutukset ovat määritelmällisesti haittoja, mutta Suosituksessa on tuotu esille myös keinoja niiden vähentämiseksi ja esimerkiksi maatalouden positiivista vaikutusta luonnon monimuotoisuuteen Suomessa. Ruokavaliion ympäristövaikutukset -osiossa (kuulemisen jälkeen muutettu otsikko on Ruoan ympäristövaikutukset) on myös suoraan todettu, että ruoan tehtävä on tuottaa ravitsemusta. Se on kaiken lähtökohhta. Suosituksia laadittaessa ja ympäristövaikutuksia kuvattaessa on otettu huomioon myös pyrkimys ruokaturvaan ja suhteellisen korkeaan omavaraisuuteen, joilla on myös liittymäpintansa maailmanlaajuisiin (ja paikallisiin) ympäristövaikutuksiin. Asia on monitahoinen ja siitä tarvitaan lisää tutkimusta.

Kappaleessa Suositeltavat ruokavaliinnat broilerinlihaa käsittelevään kohtaan on lisätty: Suomalaisessa broilerinlihan tuotannossa käytetään suurelta osin sertifioitua soijaa, jolla pyritään takaamaan, ettei soija tule uusilta viljelmitä. Maailmanlaajuisesti ajatellen kuitenkin soijan viljelyala lisääntyy kasvavan kysynnän takia, mikä aiheuttaa lajikatoa. Laidunnuksen merkitys luonnon monimuotoisuudelle on lisätty. Suositus korostaa kotimaisia kala lähteitä perustuen ravitsemus- ja ympäristöhyötyihin.

Tekstikohta on poistunut.

Asia on lisätty. Näissä suosituksissa ei ole otettu huomioon eläinten hyvinvointikysymyksiä. Sertifioitujen soijan käyttö on lisätty tekstiin.

HK Scan s. 24, r. 28: Punaisten lihan ympäristövaikutukset käsitellään yhdessä, keskittyen nautaan, kuitenkin esim. porsaanlihan hiilijalanjälki on Suomessa lähempänä broileria. Tekstissä ei myöskään mainita Suomalaisen tuotantotavan vahvuuksia: runsaita vesivaroja, eläinterveyttä, antibioottittomuutta, soijattomuutta/soijan vähyyttä rehussa jne. Kaikki nämä puoltavat kotimaisen lihan suosimista tuontilihan sijaan ja tämän soisi näkyvän myös ravitsemussuosituksissa. Sekä kala-, palkokasvi- että kasvisuusitusten kohdalla on maininta kotimaisuudesta, lihassa, jonka tuotantotavat poikkeavat merkittävimmin muusta maailmasta, tämä on oudosti unohdettu.

Kela: Sivu 9 kirjoitusvirhe Nautataloudella on nykyisellään suuri rooli Suomen maataloudessa. Pitäisi olla Suomen maataloudessa.

t
AMKO: siv.41 Ympäristövaikutusten seuranta: riv 11 , lause: Hävikkiä tulee seurata erityisesti joukkoruokailussa.> voisiko olla> Hävikkiä tulee aktiivisesti seurata, kirjata ja vähentää joukkoruokailussa samalla lisäten asiakkaiden ymmärrystä hävikin vähentämisen tärkeydestä.> voisi myös laajentaa koskemaan kotitalouksien käyttäytymistä tässäkin yhteydessä, samoin koko ruokaketjua..

Sydänliitto: s. 11, r. 14-15. Kommentti: Sydänmerkki ohjaa tuotetasolla jo ravitsemuksellisia valintoja. Ehdotus: Sydänmerkki ohjaa jo ravitsemuksellisia valintoja, mutta tuotetasolle kohdistuvaa helposti omaksettavaa ja hyödynnettävää tietoa tarvitaan lisää tukemaan myös ympäristöllisesti kestäviä päätöksiä. Pro Vege ry, Niklas Kaskeala s. 9 rivit 17-18 "Jos ruokavalio muuttuu kasvipainotteisemmaksi, tuontielintarvikkeisiin liittyvien ilmastovaikutusten osuus kasvaa, mutta on kuitenkin kokonaisuutenaan pienempi kuin nykyisessä ruokavaliossa." Muotoilimme "Jos kotimaista eläinperäistä ruokaa korvataan tuoduilla kasvipohjaisilla tuotteilla, tuontielintarvikkeisiin liittyvien ilmastovaikutusten osuus kasvaa, mutta on kokonaisuutena kuitenkin pienempi kuin nykyisessä ruokavaliossa. Kasvipohjainen ruokavalio on kuitenkin mahdollista koostaa yhä enenevässä määrin kotimaisista tuotteista, kun kasvipohjaisia elintarvikkeita kehitetään jatkuvasti lisää."

Pro Vege ry, Niklas Kaskeala s. 26 rivi 10-12 "Siihen liittyy sekä haitallisia, kuten märehittöille tyypilliset metaanipäästöt, että hyödyllisiäkin piirteitä. Nautatalous esimerkiksi perustuu usein nurmiruokintaan, jolla on positiivisia vaikutuksia peltomaan kuntoon. "On harhaanjohtavaa sanoa, että nautatalous perustuu nurmiruokintaan, kun suurin osa rehusta on muuta kuin nurmea, kuten s. 9 rivit 39-40 todetaan. On myös epätasapainoista tuoda esiin nurmiruokinnan hyötyjä kertomatta, että nurmea voidaan käyttää muihinkin tarkoituksiin, kuten solumaatalouteen.

Oaty, Niklas Kaskeala: sivu 8-9 "Ruokavalion ympäristövaikutukset" osiossa pitäisi selkeästi todeta, että nykyinen keskimääräinen ruokavalio Suomessa ylittää selvästi maapallon kantokyvyn rajat.

Oaty, Niklas Kaskeala: sivu 9, rivit 16-18 "Jos ruokavalio muuttuu kasvipainotteisemmaksi, tuontielintarvikkeisiin liittyvien ilmastovaikutusten osuus kasvaa, mutta on kuitenkin kokonaisuutenaan pienempi kuin nykyisessä ruokavaliossa." Jos kotimaista eläinperäistä ruokaa korvataan tuontikasvipohjaisilla tuotteilla, tuontielintarvikkeiden osuus ilmastovaikutuksista lisääntyy, mutta kokonaisvaikutukset ovat silti pienemmät kuin nykyisessä ruokavaliossa. Tätä lausetta tulisi siis tarkentaa. Tulee myös huomioida, että kasvipohjainen ruokavalio voidaan koostaa yhä enemmän kotimaisista tuotteista, koska kasvipohjaisten elintarvikkeiden kehittäminen etenee jatkuvasti. Samaa kehitystä tapahtuu myös muissa Pohjoismaissa.

Oaty, Niklas Kaskeala sivu 9, rivit 31-32 " Esimerkiksi turvepohjaisten peltojen viljely on suurin maatalouteen liittyvä ilmastovaikutuksen aiheuttaja Suomessa."Tässä olisi syytä tarkentaa, miten suuri osuus turvepelloista on eläinperäisen maatalouden rehuntuotannossa.

Oaty, Niklas Kaskeala sivu 9, rivit 36-37 "Nautataloudella on nykyisellään suuri rooli Suomen maataloudessa, koska se sopii hyvin Suomen luonnonoloihin."Mihin perustuu väite, että nimenomaan nautatalous sopii hyvin Suomen maatalouteen, kun samalla tiedetään, että se nykyisessä mittakaavassaan aiheuttaa hyvin suuren kuormituksen Suomen ainutlaatuiselle luonnolle?

Oaty, Niklas Kaskeala sivu 9, rivit 38-39 "Suomen peltopinta-ala on noin 10 prosenttia kokonaispinta- alasta."Tässä yhteydessä tulisi mainita, että peltopinta-alasta noin 70 prosenttia on eläinmaatalouden käytössä.

Oaty, Niklas Kaskeala sivu 10, rivi 7 " Suomessa peltopinta- alasta ei yleisesti ottaen ole pulaa. Peltopinta-alan osuus maankäytöstä on noin 10 %."Tässä ei tule huomioiduksi vaihtoehtokustannuksia, jossa tätä pinta-alaa voitaisiin käyttää esimerkiksi ilmastomuutoksen tai luontokadon hillintään. Peltopinta-alasta noin 70 prosenttia on eläinmaatalouden käytössä.

Oaty, Niklas Kaskeala sivu 10, rivit 8-11 "Maatalouden osuus vesistöjä rehevöittävästä ravinnepäästöistä on suuri. Erityisesti rannikko- ja saaristoalueiden rehevöityminen aiheutuu pitkälti peltoviljelyn ravinnepäästöistä. Maatalouden rehevöittävästä päästöstä aiheutuvat pääosin peltoviljelystä, joka tuottaa viljaa sekä eläinrehuksi että suoraan ihmisravinnoksi. Tässä olisi syytä mainita, että eläinperäinen ruoka on suurin kuormittaja suomalaisten Itämeri-jalanjäljessä.

Punaistalihaa koskeva kohta on muokattu ja lisätty selkeämmin vertailu kotimaisen ja tuontilihan välillä ja erotettu sianlihan selkeämmin. Edelleen kuitenkin käsitellään vain ympäristövaikutuksia.

Korjattu.
Korjattu.

Muokattu: "Hävikkiä tulee seurata erityisesti kotitalouksissa ja joukkoruokailussa."

Kohta on poistunut.

Kohta on poistunut.
Muokattu. Asiasta kirjoitetaan useissa kohdissa: "Tällä hetkellä nurmia käytetään pääasiassa rehuntuotantoon naudoille tai kesantoina (eli niillä ei tuoteta satoa). Nurmien uusia käyttötapoja tutkitaan aktiivisesti." .. "Toisaalta nautojen rehustuksen perustana käytettävät nurmet ylläpitävät peltomaan hiilivarastoa, vähentävät ravinnehuhtoumia vesistöihin ja ovat tärkeä osa peltojen kasvukuntoa ylläpitäviä viljelykiertoja." "Nurmirehun lisäksi naudat syövät myös viljaa ja valkuaistäydennyksenä rypsipuristetta, joka pääosin tuodaan ulkomailta."

Tekstissä kerrotaan suomalaisesti ruokavalion ympäristövaikutuksista tutkimukseen perustuen. Paikallisten, esim. suomalaisen, ruokavalioiden ympäristövaikutusten suhteuttamisesta maapallon kantokykyyn ei ole tutkimukseen perustuvaa näyttöä lähinnä siksi, että sitä koskevat arviointimenetelmät vielä puuttuvat. Esim. EAT Lancet koskee globaalia referenssi ruokavaliota.

Kohta on poistunut.

Muokattu: "Eloperäisten peltojen viljely on suurin maatalouteen liittyvä ilmastovaikutuksen aiheuttaja Suomessa. Eloperäiset pelot tuottavat yhtä paljon kasviuonekaasupäästöjä kuin muut maatalouden toimet yhteensä. Näitä päästöjä ohjataan ensisijaisesti maatalouteen kohdistuvilla ohjaustoimilla. Eloperäisillä mailla nurmien viljely tuottaa merkittävästi vähemmän kasviuonekaasupäästöjä kuin yksivuotisten kasvien viljely. Tällä hetkellä nurmia käytetään pääasiassa rehuntuotantoon naudoille tai kesantoina (eli niillä ei tuoteta satoa). Nurmien uusia käyttötapoja tutkitaan aktiivisesti."
Muokattu: "Nautataloudella on merkittävä rooli Suomen maataloudessa ja maatalouden ilmastovaikutuksessa. Nautatalous perustuu nurmiin ja se on Suomen luonnonoloissa tuottavaa ja mahdollistaa ruoantuotannon myös alueilla, joilla viljojen ja erikoiskasvien viljely on haastavaa."

Kohta on poistunut.

Kohta on poistunut.
Muokattu: Maatalous on suurin vesistöjä rehevöittävä ravinnepäästölähde Suomessa.
•Niten maatalouden ravinnepäästöjä tulee peltoviljelystä. Koska suurin osa peltopinta-alasta käytetään rehujen viljelyyn, rehujen viljely kotieläintuotantoon aiheuttaa suurimmat ravinnepäästöt maataloudessa.
•Bellon ympärivuotinen kasvipelteisyys, eroosion vähentäminen myös muilla keinoilla ja lannoituksen optimointi ovat keinoja vähentää ravinnepäästöjä.

Oaty, Niklas Kaskeala sivu 11, rivit 13–17 ” Käytännön ruokavalinnat tehdään tuotetasolla ruokakaupoissa ja esimerkiksi ruokapalveluissa, mutta tuotetasolle kohdistuvaa helposti omaksuttavaa ja hyödynnettävää tietoa tarvitaan lisää tukemaan ympäristöllisesti ja ravitsemuksellisesti kestäviä päätöksiä. Tiedon tuottamiseksi tarvitaan myös vaikutusten arvioimisen menetelmien kehittämistä niin, että ympäristövaikutusten monitahoisuus pystytään ottamaan entistä paremmin huomioon. Tässä voisi huomioida, että valtioneuvoston VNTAS-selvitys ” Ohjauskeinoja kotitalouksien kulutuksen hiilijalanjäljen pienentämiseen” (2023) arvioi velvoitteen kertoa kuluttajille elintarvikkeiden ilmastovaikutuksesta joko hylly- tai pakkausmerkinnöin olevan toiseksi tehokkain keino vähentää ruoan ilmastovaikutuksia. Luonnonvarakeskuksen vetämä LCAFoodPrint-hanke on yhteistyössä ministeriöiden, tutkijoiden ja muiden alan toimijoiden kesken kehittämä elintarvikkeiden ympäristöjalanjälkiarvioinnille yhdenmukaistettua, tieteeseen perustuvaa ja käytäntöön sovellettavaa menetelmäkehikkoa sekä ohjeistusta ympäristöjalanjäljestä viestimiseen. Hankkeen luoma yhdenmukainen menetelmä mahdollistaisi esimerkiksi pakolliset päästötiedot kertovat tuotemerkinä.

Kohta on poistunut.

WWF Elisa Niemi: s. 9 rivit 17-18 – ”Jos ruokavalio muuttuu kasvipainotteisemmaksi, tuontielintarvikkeisiin liittyvien ilmastovaikutusten osuus kasvaa, mutta on kuitenkin kokonaisuutenaan pienempi kuin nykyisessä ruokavaliossa.” Tämä virke on hyvä, mutta lisäksi tulee todeta, että toki kotimainen ruuantuotanto voi vastata kasvavaan kasvipohjaisen ruuan kysyntään ja tarjota yhä enemmän kotimaisia kasvipohjaisia tuotteita. Kokonaisuuteen vaikuttaa paljon se, tuetaanko eläinperäistä tuotantoa jatkossakin selkeästi enemmän kuin kasvipohjaista.

Kohta on poistunut.
Lisätty: Nykyisin nurmet tuottavat rehua naudoille tai ne ovat kesantoja (eli niillä ei tuoteta satoa), mutta nurmien uusia käyttötapoja tutkitaan.

WWF Elisa Niemi: s. 9 rivi 42 – Tässä kohtaa tulisi mainita, että nurmea voidaan jatkossa tuottaa myös esimerkiksi biomassaksi solumaataloutta varten.

WWF Elisa Niemi: s. 27 rivi 7-9 – ”Palmuöljyn tuotanto on tuotantomaissaan merkittävä metsäkadon aiheuttaja, ja palmuöljyn ilmastovaikutus ja vaikutus globaaliin luonnon monimuotoisuuteen on kasviöljyistä suurin.” Tässä on hyvä mainita, että toisaalta palmuöljyn kohdalla myös sertifiointiin on panostettu ja öljypalmu pystyy tuottamaan hehtaaria kohden selkeästi eniten öljyä.

Palmuöljyn sertifiointi on lisätty.

Sivu 10, rivi 32. Lyhennettä IPM ei ole avattu. (Maria Lankinen)

Termi on poistunut.

Greenpeace, Olli Tiainen: S.9 rivit 4 ja 5. Hyvä, että maataloussektorin kokonaispäästöt avattu. Tätä voisi kuitenkin vielä tarkentaa siten, että kuinka suuri osuus päästöistä allokoituu eläinperäisen ruuan tuotannolle. Suomen ympäristökeskuksen mukaan 87% maatalouden päästöistä allokoituu eläinperäiselle tuotannolle. (https://issuu.com/suomenymparistokeskus/docs/sykepolicybrief_ruoka_31-08-2020)

Kohta on tällaisenaan poistunut.

Greenpeace, Olli Tiainen: S. 9 rivit 17-18. ”. Jos ruokavalio muuttuu kasvipainotteisemmaksi, tuontielintarvikkeisiin liittyvien ilmastovaikutusten osuus kasvaa, mutta on kuitenkin kokonaisuutenaan pienempi kuin nykyisessä ruokavaliossa.” Tässä lauseessa unohtuu, että myös kotimaassa voidaan tuottaa ja tuotetaan kasvisproteiineita.

Kohta on poistunut.

Greenpeace, Olli Tiainen: S.10 rivit 44 - 46. Kotimaisen kasvatetun kalan ympäristöhaitoista olisi hyvä nostaa esiin se, että kirjoitetut syövät rehuksi silakkaa, jonka kalastusta Komissio halusi rajoittaa vuonna 2023 kantojen romahdettua kriittiselle tasolle. Lisäksi kirjoitetut syövät soijaa ja siten lohen viljelyyn liittyviä samoja globaaleja lajikatoa aiheuttavia ongelmia kuin sikojen ja siipikarjan kasvatukseenkin.

Kalankasvatuksen ympäristövaikutuksia kuvaava kappale on poistettu. Kalaan liittyvät asiat kuvataan kappaleessa Suositellut ruokavalinnat.

Greenpeace, Olli Tiainen: S. 22. rivi 38. Hyvä, että suoraan ihmisravinnoksi menevän soija ja sen ympäristöystävällisyys nostettu esiin.

Kiitos. Ei muutostarvetta.

Greenpeace, Olli Tiainen: S.24 rivit 7-8. Olisi syytä nostaa esiin myös rehun vaikutus luontoon.

”Kasvatetuilla kaloilla on suurempi ilmastovaikutus kalastettuihin kaloihin verrattuna rehun tuotannon seurauksena. Lisäksi kalojen soijarehun vuoksi kalankasvatukseen liittyy samoja globaaleja luontovaikutuksia kuin siipikarjan ja sikojenkin kasvatukseen.”

Ei muutostarvetta.

Majja Ylilauri, UEF: s. 8, r. 41-43. Viitataan ”ympäristövaikutuksilla” kielteisiin ympäristövaikutuksiin? Jos näin on, ilmaisuja olisi hyvä täsmentää jollakin tapaa, sillä ympäristövaikutus voinee olla myös myönteinen. Eläinoikeuspuolue: s 10 rivi 4 Regeneratiivisessa ja agroekologisessa viljelyssä saadaan maan kuntoa parannettua ja erinäisissä tutkimuksissa on voitu todeta viljasatojen määrällisesti kasvavan. Onko näitä tutkimuksia huomioitu tätä tekstiä kirjoitettaessa?

Ympäristötieteissä ympäristövaikutukset ovat lähtökohtaisesti kielteisiä.

Ruuan ympäristövaikutusten kuvaus perustuu laajaan tieteelliseen näyttöön.

Eläinoikeuspuolue: s 10 rivi 40: Suositusluonnoksessa mainitaan, että sisävesien ja Itämeren kalakannat kestävistä hyvin nykyistä suuremman kalastuksen. Onko tehty laskelmia, kuinka paljon voidaan siirtyä lihasta ja kasvatetusta kalasta villiin kalaan? Vuonna 2022 (2023 tilastoa ei vielä saatavilla) sisävesissä kalastettiin kaupallisesti 5 132 000 kiloa kalaa ja ja kalaa viljeltiin 16 281 000 kiloa. Vuonna 2023 siipikarjan lihaa tuotettiin 143 580 000 kiloa ja nautanimiä 85 390 000 kiloa. Onko näiden lukemien valossa järkevää ravintosuosituksissa (joilla on suuri vaikutus ruokajärjestelmän muutoksessa) suosittelua lisättävän jonkin eläinlajin kulutusta? Vähintään pitäisi olla kunnolliset laskelmat, joista näkee minkä suuruisen lisäyksen on vielä eri kalalajikantojen osalta kestävää. Lisäksi pitää huomioida eri kalojen kalastuksen lisäämisen vaikutukset ekosysteemiin (esim. hauen kalastuksen lisäämisen vaikutus särkikantaan) ja kaupallisen kalastuksen lisäämisen vaikutukset verkkoihin jääviin uhanalaisiin kaloihin (esim. ahvenverkkoihin tarttuvia uhanalaisia lajeja). Lisäksi kalojen tietoisuuden tutkimuksessa on menty harppauksia eteenpäin. Tulevaisuudessa on huomioitava nekin seikat, jotka nyt jo tiedetään varmuudella: kala on tunteva yksilö, joka tuntee kipua ja joka vedestä pois nostettuna kuolee tukehtumalla. Kaupallisessa kalastuksessa näiltä kärsimystä aiheuttavilta toimilta ei voida vältyä.

Kalakantojen kestävyys on otettu huomioon.

Eläinoikeuspuolue: s 9 rivi 39 Suosituksessa ei ole järkevää perustella nautantuotannon sopivuutta Suomen ruuantuotannossa, koska ekologiset haitat kumoavat nurmien käytöstä saatavan hyödyn. Nautojen metaanipäästöillä on iso ilmastolle haitallinen vaikutus. Lisäksi, jos halutaan tuotantoeläimille mahdollisimman lajiyyppillistä elämää, niin se tarkoittaa mittavia nurmilaitumien lisäyksiä. Metsien kaataminen tai katojen ja niittyjen muuttaminen laidunnettaviksi nurmialueiksi ei ole biodiversiteetin kannalta kestävä. Kun nurmea ja viljaa ei tarvitse enää tulevaisuudessa kierrättää tehottomasti eläinten kautta, saadaan heikkotuottoisimmat nurmialueet ennallistettua metsiksi, kedoiksi ja niityiksi. Tulevaisuudessa jäljelle jääneelle nurmelle löytyy muitakin käyttöä kuin kierrättää se nautojen kautta. Nurmi sopii biopolttoaineen tai ihmisravinnoksi soveltuvan proteiinin lähteeksi.

Muokattu: Nautatalous perustuu nurmiin ja se on Suomen luonnonoloissa tuottavaa ja mahdollistaa ruuantuotannon myös alueilla, joilla viljojen ja erikoiskasvien viljely on haastavaa.

HK Scan s. 41, r. 12: Ilmasto- ja ympäristövaikutusten sanotaan perustuvan tieteellisiin tutkimuksiin. Tällä hetkellä kuitenkin haasteena ovat toisistaan poikkeavat hiilijalanjäljen laskentamallit ja päästökertoimet, jotka eivät huomioi suomalaisen ruuantuotannon erityispiirteitä. Yritykset ja muut tahot ottavat myös ripeään tahtiin uusia ympäristöystävällisiä käytäntöjä käyttöön, jolloin tutkimusdata laahaa vääjäämättä käytännön takana. Tämän vuoksi suositusten nojaaminen tiukasti ympäristönäkökulmiin on ongelmallista, koska kehitys ja toimitavat etenevät tutkimusjulkaisuja nopeammin.

Ympäristövaikutuksiin liittyvät päätelmät perustuvat pitkälti suomalaisiin tutkimuksiin.

WWF Elisa Niemi: s. 27 rivi 7-9 – ”Palmuöljyn tuotanto on tuotantomaissaan merkittävä metsäkadon aiheuttaja, ja palmuöljyn ilmastovaikutus ja vaikutus globaaliin luonnon monimuotoisuuteen on kasviöljyistä suurin.” Tässä on hyvä mainita, että toisaalta palmuöljyn kohdalla myös sertifiointiin on panostettu ja öljypalmu pystyy tuottamaan hehtaaria kohden selkeästi eniten öljyä.

Palmuöljyn sertifiointi on lisätty.

WWF Elisa Niemi: s. 28 – Hyvä, että mainitaan kahvin monimuotoisuusvaikutukset ja vähäinen kulutus ympäristöystävällisistä. Tässä kohtaa voisi nostaa esiin myös vastuullisuussertifiointin, että ne ovat yksi työkalu, joiden avulla voidaan parantaa tuotannon kestävyttä. Ne liittyvät myös kaakaon, jonka ympäristövaikutukset on nostettu esiin s. 9 ja 27.

Ei muutostarvetta.

WWF Elisa Niemi: s. 25 rivi 20 tulee mainita, että merkittävästi korkeampi kuin kasviproteiineilla.

Ei muutostarvetta

WWF Elisa Niemi: s. 24 – Hyvä että laidunnus on mainittu. Riveille 33-34 tulisi lisätä: ”Pihvi- ja lampaanlihan tuotanto perustuu Suomessa usein laidunnukseen, mikä edistää luonnon monimuotoisuutta” – erityisesti jos kyseessä on luonnonlaidunnus. (Ajatusviivan jälkeinen osio on lisäsehdotus.)

Totta, mutta tilarajoitteiden takia ei lisäty.

Fazer: 9, r 12-14: Miksi mallinlaskelmissa selvitettiin vain lihan vähentämisen vaikutusta ympäristökkestävyyteen eikä huomioita lainkaan maitovalmisteiden vähentämisen merkitystä, vaikka maitovalmisteiden suositeltu käyttömäärä on pienempi kuin 2014 suosituksissa (5-6 dl nestemäisiä maitovalmisteita ja 2-3 viipaleetta juustoa).
Fazer: s. 9, r 20-21: Miksi listataan sekä kaakao että suklaa? Pitäisikö puhua kaakaotuotteista?

Maidon määrä on mallinlaskussa asetettu uuden suosituksen mukaiselle tasolle.

Jotta ei jää epäselväksi mihin elintarvikkeisiin viitataan. Biodiversiteetti vaikutus perustuu ruokavaliotasoon eli keskimääräisessä ruokavaliossa kaakaotuotteet nousivat merkittäväksi tekijäksi (Kyttä et al. 2023)
Korjattu.

Kohta on tällaisena poistunut. Ei muutostarvetta.

Fazer: Onko suklaan ja kaakaon käyttömäärät merkittävän suuria vrt. broilerinlihan käyttömäärään?
Fazer: s. 9, r 36: Suomen maataloudessa erikseen kirjoitettuna
Fazer: s. 9, r 42: , lausetta tulisi jatkaa: „ jossa leipäviljaa ei pysty viljelemään.

Kiitos palautteesta ja asian nostamisesta esille. Muutosnopeus on merkittävä asia monessakin kohtaa: muutosta pitäisi tehdä nopeasti, mutta se on hankalaa ja joskus mahdotonta. Muutoksen tueksi tarvitaan määrätietoista kehittämistä ja osin myös tutkimusta itse muutoksesta. Asia on mainittu toimenpideoiossa palkokasvien kohdalla.

Mara: s. 10, r. 40–46 ja s. 24, r. 3–13 Kalaa käsittelevissä kohdissa painotetaan kotimaisen luonnonkalan ekologista kestävyttä ulkomaiseen kalaan verrattuna. Näkemys on tulevaisuuteen tähtäävissä suosituksissa ymmärrettävä. Käytännössä tavoitteesta kuitenkin ollaan kaukana: esimerkiksi luonnonkalaa hyödyntäviä valmisteita ja puolivalmisteita ei ole riittävästi saatavissa, ja silloin, kun järvikalaa tarjotaan, asiakkaat eivät ruokapalveluyritysten kokemusten mukaan halua syödä sitä. Muutokseen tarvitaan eri osapuolten yhteistyötä ja resursseja tuotekehitykseen, ja kuten lihan käytön vähentämisessäkin, muutoksen on tapahduttava riittävän hitaasti.

Mara: Sivulla 11 (r. 16–17) todetaankin: ”Tiedon tuottamiseksi tarvitaan myös vaikutusten arvioimisen menetelmien kehittämistä niin, että ympäristövaikutusten monitahoisuus pystytään ottamaan entistä paremmin huomioon.” Arvioinnin läpinäkyvyyttä on pyritty lisäämään ja menetelmiä kehittämään mm. Luken LCAFoodPrint-hankkeessa, mutta työn tulokset eivät sellaisenaan siirry laskureiksi ruokapalveluyritysten käyttöön. Ruuan ilmastovaikutukset syntyvät pääosin alkutuotannossa, joten ruokapalvelutoimijat ovat riippuvaisia elintarvikkeetussa tuotetusta ja välitetyistä tiedosta. Eri kokoisten toimijoiden mahdollisuudet hyödyntää olemassa olevaa tietoa eroavat toisistaan: pienimmillä yrityksillä ei välttämättä ole käytössään tietojärjestelmää ilmastovaikutusten arviointiin, vaan kaikki haluttu tieto on kerättävä ja laskettava työlästä käsin. Ei ole toivottavaa, että merkittävä osa ruokapalveluihin tarkoitetuista niukoista resursseista suuntautuu erilaisia konsulttipalveluita, esimerkiksi hiilijalanjälkilaskentaa, markkinoiville yrityksille.

Ei muutostarvetta.

Mara s.11 r. 6–8 Tekstin mukaan ”Ruokalistailla ilmoitettavat aterioiden ilmastovaikutukset mahdollistavat ilmastovaikutusten tarkastelun jo ruokalistojen suunnitteluvaiheessa ja raaka-ainevalinnoissa.” Lause on epäselvä: eikö pikemminkin päinvastoin ilmastovaikutusten huomioon ottaminen suunnittelu- ja hankintavaiheessa mahdollista sen, että ne ilmoitetaan ruokalistailla?

Komentissa väärä sivunumero. Tekstiä on muokattu kappaleen TOIMEENPANO JA SOVELTAMINEN osiossa Vastuullisuus.

Viitataan luultavasti kappaleeseen Vastuullisuus.

r. 13–14 Kehäviittaus, viitataan ravitsemussuosituksen itseensä.

r. 15–20 Kohdissa on rinnastettu hyvin eri abstraktiotason asioita. Käytännön toimintavinkit voisi olla hyvät taitossa eriyttää esimerkiksi tee näin -laatoiksi.

Kiitos kommentista

Muokattu (s. 43): Ruokapalvelut ja hankintayksiköt huomioivat kansallisen hankintastrategian tavoitteet ekologisesta, taloudellisesta ja sosiaalisesta kestävytydestä.

r. 19–20 Kansallisen hankintastrategian huomioon ottaminen on lähinnä kilpailuttajan tai palvelun tilaajan tehtävä, ei ruokapalveluja toteuttavan yrityksen.

Ei vaadi toimenpiteitä.

MTK: Turvemaita lukuun ottamatta Suomessa päästöt eivät ole korkeampia kuin muualla. Päinvastoin on tutkimuksellista näyttöä, että maidon- ja lihantuotannossa päästöt alempia kuin yleiset kansainväliset tulokset. Tämä johtuu tehokkaasta tuotannosta, soijan käytön vähäisyydestä ja elintarviketeollisuuden sivutuotteiden tehokkaasta hyödyntämisestä.

Ympäristövaikutuksia käsittelevä kohta perustuu ympäristövaikutuksiin ja (agro)ekologiaan näkökulmiin.

MTK: Luonnoissa esitetty tavoite viljelyn monipuolistamisesta mm. pellavan ja hampun alaa lisäämällä on sinänsä kannatettavaa, mutta pohdinnassa sivuutetaan täysin ehdotuksen taloudellinen kestävyys ja muut realiteetit. Useimmilla välikasveilla on varsin vähäiset markkinat ja maatilayrityksillä ei ole taloudellisia resursseja pitää tuotannossa kasveja, joille ei ole kannattavaa markkinaa.
Nurmikasvit ovat pellon ekosysteemin kannalta parempia kuin yksivuotiset viljelykasvit. Lampaat ja naudat tarvitsevat sekä lautumia että nurmea. Siksi ne ovat monimuotoisuuden ja maataloustuotannon kestävyuden kannalta arvokkaita. Suositusten mukainen kotieläintuotannon voimakas vähentäminen vähentää siis monimuotoisuuden kannalta arvokkaita lautumia ja nurmia. Nurmiviljelyssä maa muokataan 4-5 vuoden välein, lähes kaikessa muussa viljelyssä, pl. suorakylvettävä vilja, maa muokataan vuosittain. Uusien kasvilajien tuominen laajaan viljelyyn lisää olosuhteissamme myös satoriskiä, jos esimerkiksi laajennetaan palkokasvien viljelyalaa ja lisätään nyt vähän viljelyssä olevia lajeja. Pohjoisissa kasvuolosuhteissa vaihtelu vuosien välillä on suurta ja on merkittävä riskitekijä.
Yleiset kommentit, punainen liha ja siipikarja, s. 24-25

Näitä eri näkökulmia on pyritty esittämään teksissä tutkimusnäyttöön perustuen.

MTK: Suosituksessa puhutaan punaisen lihan ympäristövaikutuksista ja mainitaan, että sikojen ruokinnassa käytetään soijaa. Sianlihan tuotannon ilmastopäästöt ovat Suomessa hyvin lähellä siipikarjanlihan ilmastopäästöjä, mitä ei tekstissä tuoda esille lainkaan. Soijan käyttö sian rehustuksessa korostuu tekstissä, vaikka sikatuotannossa päästään Suomessa jo jopa soijattomaan ruokintaan ja valtaosa sian proteiiniinlähteestä on muuta kuin soijaa, millä on iso vaikutus tuotannon hiilijalanjälkeen ja biodiversiteetti vaikutuksiin.

Muokattu: Sianlihan ilmastovaikutus on huomattavasti nautanlihaa pienempi. Toisaalta sianlihan tuotannolla ei ole laidunnuksesta johtuvia positiivisia vaikutuksia paikalliseen luonnon monimuotoisuuteen, kuten nautanlihan tuotannolla voi olla. Suomessa sikojen ruokinnassa hyödynnetään paljon elintarviketuotannon sivuvirtoja, joita ei voi käyttää suoraan ihmisten ravinnoksi ja ruokinnassa käytetään vain vähän tai ei ollenkaan soijarehua. Myös eläintuotannossa rehuna käytetty vilja on usein suoraan elintarviketuotantoon sopimatonta. Tuontisianlihan tuotannossa käytetään yleensä enemmän soijaa, jolla on merkittäviä ympäristövaikutuksia tuotantomaisissa.

Mtk: Suosituksessa jätetään mainitsematta se, että soijan ympäristöhaitallisuus perustuu siihen, että osa soijasta viljellään metsäkatoa aiheuttaneilla alueilla, mutta tosiasiassa maailmalta on saatavilla soijaa, jonka viljelyn luontovaikutus on maltillisempi kuin sellaisen soijan viljely, joka on aiheuttanut lähiaikoina metsäkatoa.

Soijan sertifiointi on lisäty.

MTK:Yleiset kommentit, prosessoidun lihan kulutus suositus, s. 25

Prosessoituihin lihatuotteisiin käytetään pääosin raaka-aineina sellaisia ruhon osia, joita länsimaissa harvoin kulutetaan sellaisenaan. Näin ollen, mikäli prosessoitujen lihatuotteiden kulutusta rajusti vähennetään, se tulee heikentämään ruoaksi tuotetun eläimen käyttöastetta, kun nämä valmistettiin käytettävät ruhonosat joudutaan markkinatilanteen mukaan käyttämään raaka-aineena ruokaketjun ulkopuolella. Ruokaketjusta ulos ohjattavat ruhonosat tyyppillisesti myydään edelleen prosessoitavaksi esimerkiksi biopolttoaineeksi, lannoitteeksi, bioperäisiksi raaka-aineiksi, lääketeollisuuden tarpeisiin tai rehuksi esimerkiksi turkistutuotantoon.

Koko arvoketjun taloudellisuuden kannalta on tärkeää priorisoida kotieläinraaka-aineen ohjautumista ruokaketjuun, minkä prosessoidut lihavalmisteen osaltaan takaavat. On syytä huomioida, että prosessoitujen lihavalmisteen kulutuksen vähentämisellä on myös vaikutus tuotannon ilmastovaikutuksiin, mutta sitä ei ole analysoitu. Koska prosessoimattomien lihatuotteiden kysyntään ei pystytä tälläkään hetkellä kotimaisella tuotannolla täysin vastaamaan on syytä suhtautua varoen siihen, tulisiko tällä suosituksella ohjata pois prosessoitujen lihatuotteiden kulutuksesta, jos tilalle tuodaan kulutustarvetta täydentämään luonto- ja ilmastovaikutuksiltaan tuntemattomia tuote-eriä.

MTK: s.9 r. 2-8 Ruuantuotannosta puhutaan ongelmakeskeisenä ympäristöhaittojen aiheuttajana. Ruuantuotannolla ja koko ruokaketjulla on vaikutusta ympäristöön, kuten kaikella ihmisen toiminnalla, mutta miksi näin negatiivinen sävy, jotain on kuitenkin sytävää? Kappale keskittyy pelkkään ruuan alkutuotantoon, ei muihin ruokaketjun toimijoihin, ja syyssä vastuun pelkäästään kuluttajalle "ruokavaliinolla voi vaikuttaa..."

MTK: s. 9, r. 13-14 Väite "suurin osa nykyisen suomalaisen ruokavaliion ilmastovaikutuksista aiheutu eläinperäisten tuotteiden käytöstä, erityisesti nautanlihasta ja maitovalmisteista" on epämääräinen. Kuinka paljon on suurin osa, ja mistä määrästä? Mihin määrä suhteutuu? Toisaalla dokumentissa kerrotaan ympäristövaikutusten riippuvan tuotantotavoista, eikä siksi ulkomailla laskettuja, sikäläisiin tuotantotapoihin perustuvia lukuja voi käyttää tässä sellaisinaan. Eläinperäisissä tuotteissa on ravitsemuksellisesti korkealaatuisia tuotteita.

MTK: s. 9, r. 15-18 Kappaleessa mainitaan Suomen korkeasta omavaraisuusasteesta, ja seuraavaksi todetaan, että kotimaiset tuotteet aiheuttavat ison osan ilmastovaikutuksesta. Tämän voi tulkita niin, että kotimaisuus tai huoltovarmuus ovat negatiivisia asioita tai siten, että tuontiruuan ilmastovaikutus on vähäisempi. Jos ruokavaliion kotimaisuus vähenee, on riskinä, että tuontikasvituotteita tuotetaan niukoilla vesivarjoilla, jotka ovat paikallisten ihmisten kannalta elintärkeitä. Jos kulutetun ruuan kotimaisuusaste vähenee, heikentyy mahdollisuuttamme ohjata ruokavaliomme taustalla olevaa tuotantoa yhä kestävämmäksi.

MTK: s. 9, r. 21-22 Suomalaisessa broilerintuotannossa käytetään vähemmän soijaa kuin kansainvälisessä vertailussa, koska suomalaisessa rehustuksessa on sivutuotteisiin ja viljan kuoriintaan liittyviä panostuksia. Nautakarjatalouteen liittyvä laidunnus ja nurmituotanto lisäävät monimuotoisuutta. Sen sijaan esimerkiksi kasviproteiiniin tuotanto lisää yksivuotisiviljelystä ja siten esimerkiksi pellon muokkaustarvetta.

MTK: s. 9, r. 38 Suomen maapinta-alasta peltoa on noin 7 % (Luke).
MTK: s. 9, r.39 Suomen peltoalasta tällä hetkellä nurmilla, ekojärjestelmän nurmialoilla ja erilaisilla kasviproteiineilla kesannoilla yms. on noin 45 % peltoalasta. Merkittävä osa nurmista ja siis Suomen peltoalasta on jo nyt erilaisten ympäristötoimenpiteiden piirissä.
MTK: s. 9, r. 43-44 Hampu ja pellava ovat vanhastaan Suomessa viljeltyjä kasveja. Niissä ei kuitenkaan ole lainkaan potentiaalia laajasti viljeltäviksi kasveiksi nykyisessä markkinassa. Niiden tuominen esimerkiksi tässä yhteydessä on asiantonta ja harhaanjohtavaa.

MTK: s. 10, r. 1-7 Luomutuotannon matalammat sadot ovat kannattavuuden näkökulmasta primääri ongelma. Ilmaston kannalta luomun tarvitsema isompi peltoala on merkittävä ongelma, koska se lisää vastaavasti luomun ilmastopäästöjä. Merkittävä osa luomutuotantoa ovat voimakkaasti muokattavat avokasvatukset.

MTK: s. 10, r.7 Suomen maapinta-alasta peltoa on noin 7 % (Luke).

MTK: s. 10, r. 12-25 Perusmaatalousalueilla tapahtuneet luonnon monimuotoisuuden muutokset ovat suhteellisen rajallisia. Merkittävämpää on luonnonlaitumien ja perinnebiotooppien heikentyvä kehitys, koska niillä monimuotoisuus on erittäin runsasta. Näiden arvokaiden alueiden vähentyminen on osittain johtunut maatalouden tehostumisesta, mutta osittain syynä on näiden alueiden jäämisestä maatalouden ulkopuolelle joko joutomaaksi tai se on muuttunut metsäksi.

MTK: s.10, r. 27-34Epämääräistä tekstiä, jota lukijan voi olla vaikea hahmottaa. "Paljon enemmän- paljon vähemmän", tai "pitoisuudet laskevat hitaammin" tai "löydetty enemmän" mitä nämä käytännössä tarkoittavat maataloutta tuntemattomalla lukijalle, jää liikaa tulkinnanvara tai herättää hämmennystä. Voiko esimerkiksi lauseen, jossa todetaan vihannespelloilta löydetyn enemmän jäämiä, tulkita siten, että vihannespelloja ei ole turvallista syödä? PM-viljelytapa mainittu, mutta ei selitetty. Kappaletta tarkennettava, tai jätettävä pois. Ruokaviraston sivuilla tarvittaessa hyvää tietoa torjunta-aineista. Huomioitava myös, että kasvinuojeluaaineet ovat yksi tapa torjua ruokahävikkiä. Kasvinuojeluaaineiden tarkoitus on varmistaa osaltaan kasvinterveys ja laadukkaita kuluttajatuotteita. Ruokaviraston mukaan kotimaisissa kasviperäisissä tuotteissa on vähemmän kasvinuojeluaainejäämiä kuin vastaavissa tuontituotteissa ja erityisesti EU:n ulkopuolelta tulevista tuotteista jäämärisi on suuri. Suomessa Tukes valvoo tarkasti kasvinuojeluaaineiden turvallisuutta ja turvallista käyttöä, sekä ympäristön että käyttäjän näkökulmasta.

MTK: s. 22, r. 9-13: Alhaisen ilmastovaikutuksen lisäksi huomioitava, että perunalla on pieni vesijalanjälki.

MTK: s. 22, r. 11-12"Perunan viljelyssä käytetään kuitenkin kasvatustien torjunta-aineita, millä voi olla paikallisesti monimuotoisuutta heikentävä vaikutus." Epätarkka lause, "voi olla" on liian tulkinnanvarainen ja epämääräinen. Lausetta tarkennettava, tai jätettävä pois. Ruokaviraston sivuilla tarvittaessa hyvää tietoa torjunta-aineista. Huomioitava myös, että kasvinuojeluaaineet ovat yksi tapa torjua ruokahävikkiä. Kasvinuojeluaaineiden tarkoitus on varmistaa osaltaan kasvinterveys ja laadukkaita kuluttajatuotteita. Suomessa Tukes valvoo tarkasti kasvinuojeluaaineiden turvallisuutta ja turvallista käyttöä, sekä ympäristön että käyttäjän näkökulmasta.

MTK:s. 24, r. 29-30 Tämä on ympäristövaikutuksia käsittelevä kohta, jossa on turha puhua muusta. Siksi ehdotetaan poistettavaksi lause: "Kokonaisuuden kannalta on kuitenkin tärkeää, että keskimääräinen punainen lihan kulutus vähenee merkittävästi."

MTK: s. 24, r. 36 Tässä olisi syytä mainita, että nautojen ja lampaiden rehut ovat pääosin ihmisravinnoksi kelpaamattomia ja myös huomattava osa niiden tuottamiseen käytettävästä maasta on muun ruuan tuotantoon käyttökelvotonta.

MTK: s. 26, r. 5-12 Suomessa nurmeen pohjautuvaan maidontuotantoon on kautta maan, joten on luonnollista, että maitotuotteet muodostavat merkittävän osan suomalaisesta ruokavaliosta. Maidontuotannolla on ympäristövaikutuksia. Suomessa ympäristövaikutuksia pyritään taklaamaan ja kestävävyyttä edistämään yrityksen kansainvälisiin kilpailijoihin verrattuna kunnianhimoisin tavoitein ja ohjelmin. Nurmeen pohjautuva tuotanto ja alalla jo tehty työ näkyy mm. Suomalaisen maidon alhaisempuna hiilijalanjälkenä. Maitotuotteiden keskinäistä ilmastovaikutusta vertailtaessa on huomioitava myös tuotteiden erilainen ravintoainepitoisuus. Naudat syövät suoraan ihmiselle käyttö kelvotonta nurmea ja nurmi kasvaa usein hyvin myös olosuhteissa, missä suoraan ihmisten kulutukseen kelpaavia kasveja ei pystytä viljelemään. Maitoiloilla on myös merkittävä merkitys maaseudun elinvoimaisuuteen.

Prosessoidun lihan suosituksella tavoitellaan näyttöön perustuen positiivisia terveysvaikutuksia, mikä on ruokasuositusten päätehtävä.

Mallinnuksissa on huomioitu prosessoidun lihan merkitys, myös ilmastovaikutuksiin. Huolimatta siitä, prosessoidun lihan suosituksella tavoitellaan näyttöön perustuen positiivisia terveysvaikutuksia, mikä on ruokasuositusten päätehtävä. Ruokavaliion ympäristövaikutukset -kappaleen (uusi otsikko: Ruuan ympäristövaikutukset) aukikirjoitettuna lähtökohtana on se, että ruokaa tarvitaan hyvän ravitsemuksen tuottamiseen - ja se tapahtuu kuluttajien toimesta. Maataloutta on käsitelty erikseen, koska suurin osa ruuan ympäristövaikutuksista syntyy siellä. Maininta muista vaiheista lisäty. Ympäristövaikutus terminä viittaa ympäristötieteessä tyyppisesti negatiivisiin vaikutuksiin.

Lisätty (s.10) prosenttiluku eläinperäisten tuotteiden käytön osuudesta ruokavaliion ilmastovaikutuksissa (65%). Tieto perustuu RuokaMinimi-hankkeen tuloksiin (Saarinen ym. 2019), jossa ilmastovaikutuksissa on huomioitu suomalaiset tuotantotavat.

Teksti on muuttunut eikä kyseisenlaista kohtaa enää ole.

Näitä asioita on kuvattu. Ei muutostarvetta. Kohta on poistunut.

Ei muutostarvetta. Tekstin tilarajoitteiden takia ei voida mennä näin yksityiskohtaiselle tasolle.

Teksti perustuu ympäristövaikutuksiin.

Ei muutostarvetta. Kohta on poistunut.

Ei muutostarvetta.

Kohta on poistunut. Ei muutostarvetta.

Torjunta-aineista Suomessa on käyttömäärätietoja, mutta ei vielä kovin paljon ympäristöjäämätietoja. Tämä on todettu Ruuan ympäristövaikutus -kappaleessa.

Lause korjattu: Suomalaisen ruokavaliion ilmastovaikutuksen vähentämisen kannalta on kuitenkin tärkeää, että keskimääräinen nautanlihan kulutus vähenee merkittävästi.

Nautatalouden merkitystä Suomen maataloudelle on käsitelty Ruuan ympäristövaikutukset -kappaleessa.

Nautatalouden merkitystä Suomen maataloudelle on käsitelty Ruuan ympäristövaikutukset -kappaleessa. Maidon ravitsemuksellinen merkitys on otettu huomioon.

MTK: 27, r. 36-37 Sokerijuurikkaan viljelyssä käytetään... > epämääräinen lause, mitä on paljon tässä yhteydessä, tai miten "voi olla vaikutusta monimuotoisuuteen" pitäisi lukijan tulkita? Jos puhutaan sokerijuurikkaan viljelyn ympäristövaikutuksista, on syytä mainita myös, että syväjuurisena kasvina sokerijuurikas on erinomainen kasvinuorotuskasvi, sillä se auttaa parantamaan maaperän rakennetta ja ravinteiden saatavuutta seuraavia viljelykasveja varten.

Ei muutostarvetta. Sokerijuurikkaalla on ruokavalion ympäristövaikutuksille vain pieni merkitys.

MTK: s. 29, r. 40-43 Miksi kotitalouksissa syntyvän hävikin merkitystä vähätellään? Suomessa Luke on tutkinut ansiokkaasti ruokahävikkiä, ja vertaa kansantajuisesti kotitalouksien ruokahävikin vastaavan 139000 henkilöauton kasviuonekaasupäästöjä, 2021 vuonna 347 miljoonaa kiloa ruokaa.

Tutkimusnäyttöön perustuen ruokahävikin merkitys suhteessa ruokavalion ympäristövaikutuksiin on pieni.

MTK: Koko arvoketjun taloudellisuuden kannalta on tärkeää priorisoida kotieläinraaka-aineen ohjautumista ruokaketjuun, minkä prosessoidut lihavalmisteen osaltaan takaavat. On syytä huomioida, että prosessoitujen lihavalmisteen kulutuksen vähentämisellä on myös vaikutus tuotannon ilmastovaikutuksiin, mutta sitä ei ole analysoitu. Koska prosessoimattomien lihatuotteiden kysyntään ei pystytä tälläkään hetkellä kotimaisella tuotannolla täysin vastaamaan on syytä suhtautua varoen siihen, tulisiko tällä suosituksella ohjata pois prosessoitujen lihatuotteiden kulutuksesta, jos tilalle tuodaan kulutustarvetta täydentämään luonto- ja ilmastovaikutuksiltaan tuntemattomia tuote-eriä.

Prosessoidun lihan suosituksella tavoitellaan näyttöön perustuen terveysvaikutuksia, mikä on ruokasuositusten pätehtävä.

Prosessoituihin lihatuotteisiin käytetään pääosin raaka-aineina sellaisia ruhon osia, joita länsimaissa harvoin kulutetaan sellaisenaan. Näin ollen, mikäli prosessoitujen lihatuotteiden kulutusta rajusti vähennetään, se tulee heikentämään ruoaksi tuotetun eläimen käyttöastetta, kun nämä valmisteisiin käytettävät ruhonosat joudutaan markkinatilanteen mukaan käyttämään raaka-aineena ruokaketjun ulkopuolella. Ruokaketjusta ulos ohjattavat ruhonosat tyypillisesti myydään edelleen prosessoitavaksi esimerkiksi biopolttoaineeksi, lannoiteeksi, bioperäisiksi raaka-aineiksi, lääketeollisuuden tarpeisiin tai rehuksi esimerkiksi turkistuotantoon.

Prosessoidun lihan suosituksella tavoitellaan näyttöön perustuen terveysvaikutuksia, mikä on ruokasuositusten pätehtävä.

ETL: s. 9, r. 20: Miksi listataan sekä kaakao että suklaa? Pitäisikö puhua kaakaotuotteista? Lisäksi lauseesta saattaa saada vaikutelman, että maailmanlaajuisen lajikadon suurimmat aiheuttajat ovat juuri suomalaisten kuluttamat broilerit, kahvit, kaakaot jne. Ehdotetaan muotoiltavaksi uudelleen: Maailmanlaajuisesti eniten lajikatoa aiheuttavat ruoat, joita myös Suomessa kulutetaan, ovat...

Muokattu: Lajikato vaikutusta voidaan tarkastella monella eri arviointitavalla, joista maankäyttöön keskittyvä arviointitapa on yleisin. Näin tarkastellen eniten lajikatoa aiheuttavat elintarvikkeet suomalaisessa ruokavaliassa ovat broilerinliha, kahvi, kaakao ja suklaa.

ETL: s. 9, r. 22: Suomalainen broilerin tuotanto on käyttänyt vastuullisesti tuotettua soijaa jo vuosikymmeniä ja kesällä 2023 voimaantullut metsäkatoasetus estää luonnon monimuotoisuutta heikentävän soijan markkinoille saattamisen ja sitä kautta elintarvikeketjuun päättämisen 30.12.2024 lähtien.

Soijan sertifiointi on lisätty.

ETL: s. 9, r. 37: Märehtijöiden metaanin haitallista roolia on yliarvioitu. Suuri osa ilmastovaikutuksista tulee kyläkin metaanista, mutta tämä on kiertävää hiiltä, joten se ei lisää hiilen määrää ilmakammissa. Viimeisellä raportointikierroksella IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change) totesi, että märehtijöiden tuottaman metaanin ilmastoa lämmittävä vaikutus on yliarvioitu 3-4-kertaisesti tilanteessa, jossa eläinten lukumäärä on vakio (IPCC 2021). Jos ja kun päästöt pienenevät, kuten Pohjoismaissa on todistettu tapahtuvan (esim. Huhtanen ym. 2022), laskentavirhe on paljon suurempi. Lisäksi meillä on jo varsin tehokkaita tekniikoita metaanipäästöjen vähentämiseksi, jopa 30 %:n lisävähennys voidaan saavuttaa nopeasti.

Kohta on poistunut.

ETL: s. 9, r. 41: Naudantuotannon yhteydessä tulisi mainita myös nurmینیyt luonnon monimuotoisuuden lisääjinä.

Laidunnus on lisätty.

s. 24, r. 28: Punaisten lihan ympäristövaikutukset käsitellään yhdessä, keskittyen nautaan, vaikka esim. porsaanlihan hiilijalanjälki on Suomessa lähempänä broileria. Suomalaisella tuotantotavoilla on paljon vastuullisuuteen liittyviä vahvuuksia, kuten antibioottittomuus, eläinterveys, vähäinen soijan käyttö rehuissa ja runsaat vesivarat. Osana ruokaturvaa ja huoltovarmuutta tulisi myös lihan kohdalla kannustaa valitsemaan kotimainen tuote. Pohjoismaisissa ravitsemussuosituksissa punaisesta lihasta mainitaan parempina vaihtoehtoina esimerkiksi ympäristövaikutukseltaan pienempi sianliha sekä maidontuotannon sivutuotteena syntyvä naudanliha, tämä on kuitenkin unohtettu kotimaisissa suosituksissa.

Punaistalihaa koskeva kohta on muokattu ja lisätty selkeämmin vertailu kotimaisen ja tuontilihan välillä ja erotettu sianlihan selkeämmin. Edelleen kuitenkin käsitellään vain ympäristövaikutuksia.

24, r. 34: Kappaleeseen tulisi lisätä täsmennys, että kotimaisen naudanlihan kasvatukseen ei käytetä soijaa ja sikojen ruokinnassa mahdollisimman vähän soijaa.

Kohtaa täsmennetty.

ETL: s. 41, r. 12: Ilmasto- ja ympäristövaikutusten sanotaan perustuvan tieteellisiin tutkimuksiin. Tällä hetkellä kuitenkin haasteena ovat toisistaan poikkeavat hiilijalanjäljen laskentamallit ja päästökertoimet, jotka eivät huomioi suomalaisen ruuantuotannon erityispiirteitä. Yritykset ja muut tahot ottavat myös ripeään tahtiin uusia ympäristöystävällisiä käytäntöjä käyttöön, jolloin tutkimusdata laahaa vääjäämättä käytännön takana. Tämän vuoksi suositusten nojaaminen tiukasti ympäristönäkökulmiin on ongelmallista, koska kehitys ja toimintatavat etenevät tutkimusjulkaisuja nopeammin.

Ympäristövaikutuksiin liittyvät päätelmät perustuvat pitkälti suomalaisiin tutkimuksiin.

Ruotsinkielisten maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto, s. 9 rivi 15–18 ”Suomessa ruoan omavaraisuusaste on varsin korkea. Se näkyy muun muassa siinä, että kotimaiset tuotteet aiheuttavat noin kaksi kolmasosaa ruokavalion ilmastovaikutuksesta. Jos ruokavalio muuttuu kasvipainotteisemmaksi, tuontielintarvikkeisiin liittyvien ilmastovaikutusten osuus kasvaa, mutta on kuitenkin kokonaisuutenaan pienempi kuin nykyisessä ruokavaliossa.” Tässä yhteydessä on huomioitava muitakin kestävyysulottuvuuksia kuin ainoastaan ilmastovaikutus, sillä näin kapea tulokulma aiheeseen vääristää kokonaisuutta. Kappaleessa yhdistetään merkittävällä tavalla korkea omavaraisuusaste ja sen seuraukset isoihin ilmastovaikutuksiin Suomessa ja annetaan liian yksinkertaisella tavalla ymmärtää, että tuontiruokaa yleisesti olisi suosittava pienempien ilmastovaikutusten perusteella. Olisi myös hyvä pohtia, onko eettistä, että tuontiruoa kautta viedään suomalaisten syömän ruoan hiilijalanjälki kolmansiin maihin, joissa on vähemmän mahdollisuuksia toimia globaalin hiilijalanjäljen ja ympäristövaikutusten pienentämiseksi. Suomen naudanlihan ja maidon kasvihuonepäästöt ovat jo nyt erittäin hyvällä tasolla verrattuna muihin maiden tuotantoon, esimerkiksi Suomen naudanlihan kokonaispäästöt ovat neljänneksi pienimmät ja maidontuotannon kokonaispäästöt kuudenneksi pienimmät verrattuna 30 muuhun maailman maahan (Lukun synteesiraportti 2023). Tiedämme myös, että monet tuontielintarvikkeet rasittavat muun muassa maiden vesivarat. Esimerkiksi avokadon ja riisin tuotanto voivat kuluttaa paljon enemmän vettä kuin tuotettu naudanlihaa toisissa maailman osissa. Vedenkäytön kannalta nurmella, joka on karjan päärehu Suomessa, on suuri merkitys, koska se käyttää niin sanottua vihreää vettä. Yhden liha- ja maitokilon tuottamiseen tarvittava suuri vesimäärä on siis 90-prosenttisesti vihreää vettä, kun taas niin sanottua sinistä vettä tarvitaan yleensä vain pesuun ja juomiseen (Lukun synteesiraportti 2023). Suomalaiset viljelijät ovat sitoutuneet kestäväseen, resursitehokkaaseen elintarviketuotantoon. Maatalousalalla on monia omia tavoitteita ruoantuotannon hiilijalanjäljen pienentämiseksi. SLC ehdottaa, että tekstiin lisätään maininta, että MTK:n ja SLC:n ilmastotiekartta parhailaan tarkistetaan uusien havaintojen perusteella, ja että tiekartta näyttää suunnan, miten maatalousala haluaa pienentää elintarviketuotannon hiilijalanjälkeä.

Ruotsinkielisten maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto s. 9 rivi 19–20 ”Siirtymällä kasvipainotteiseen ruokavalioon voidaan vähentää myös ruokavalion vaikutusta maailmanlaajuiseen lajikatoon.” Toinen merkittävä lajikato tapahtuu Suomessa perinnebiotoopeilla. Nämä ovat suurimmaksi osaksi äärimmäisen uhanalaisia, mikä johtaa eniten lintujen, hyönteisten, makro-organismien sekä kasvien lajikatoon. Paras mahdollinen tapa ennallistaa perinnebiotoopit ovat laidunnuksen kautta. Myös Helmi-ympäristöohjelma on asettanut tavoitteen saada vuoden 2030 mennessä 52 000 ha aktiivisia luonnonlaitumia. Tämänhetkinen määrä on reilu 30 000 ha, eli matka on vielä pitkä. Laiduntavia eläimiä tarvitaan siis välittömästi lisää, ja ne ovat tärkeä osaa kestävästä maatalousluonnon tulevaisuutta. Helmikuussa 2024 julkaistussa MTK:n ja SLC:n Luonnon monimuotoisuutta koskevassa tiekartassa on asetettu kunnianhimoisia tavoitteita maatalous- ja metsäluonnon monimuotoisuuden parantamiseksi myös käytännön tasolla.

Ruotsinkielisten maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto s. 9 rivi 21–22 ”Broilerinlihan lajikatovaikutus johtuu pääosin soijarehun käytöstä.” Tässä yhteydessä olisi asianmukaista lisätä, että suomalaisessa broilerintuotannossa käytetään noin puolet vähemmän soijaa kuin kansainvälisessä vertailussa ja että suomalaisessa broilerintuotannossa käytetty soija on pitkälti sertifioitua. Ala tekee aktiivisesti työtä yhä suuremman kotimaisen valkuaisrehun omavaraisuuden eteen, jotta soijarehu saataisiin täysin korvattua kotimaisella rehulla.

Ruotsinkielisten maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto, MAATALOUDEN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET SUOMESSA:s. 9, rivi 33–34 ”Ruokavalinnoilla ei pystytty vaikuttamaan suoraan näihin päästöihin, vaan niitä ohjataan suoraan maatalouteen kohdistuvilla toimilla.” Tämän lauseen jälkeen olisi tärkeää lisätä tekstiin maininta, että MTK:n ja SLC:n ilmastotiekartta näyttää suunnan maatalouden ilmastojalanjäljen pienentämiseksi eri skenaarioiden perusteella.

Ruotsinkielisten maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto s. 9 rivi 40–42 ”Nautatalous vie siis paljon peltopinta-alaa, mutta toisaalta nurmet ylläpitävät peltomaan hiilivarastoa ja ovat siksi tärkeä osa viljelykiertoja ja mahdollistavat ruoantuotannon myös heikkotuottoisemmillä alueilla.” Nurmet ovat erittäin tärkeitä Suomelle, osittain siksi, että ilmastomme vaikeuttaa joidenkin viljojen ja muiden viljelykasvien tuotantoa korkeammilla leveysasteilla. Täällä nurmiviljely voi kuitenkin olla hyvä tai joskus ainoa vaihtoehto ruoantuotannolle. Nurmet ovat monivuotisia ja tehokkaita sitomaan hiiltä, parantamaan maaperän rakennetta ja monimuotoisuutta, ja jotkut niistä sitovat myös typpeä. Nurmialueita puolestaan voivat hyödyntää vain märehtijät. Märehtijät muuttavat nurmet, joita ihmiset eivät voi syödä, lihaksi ja maidoksi arvokkaina ravinnonlähteinä. Pelkästään nurmiviljelyyn soveltuvan maan osuus kasvaa, kun siirrymme ylemmäs Suomea. Kainuussa noin 80 prosenttia peltoalasta on nurmiviljelyssä, ja Lapissa viljellään käytännössä vain nurmea.

Ruotsinkielisten maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto s. 9, rivi 45-s. 10, rivi 1 ”Monipuolinen, kasvipainotteinen ruokavalio tukee viljelyn monipuolistamista, joka on keskeinen keino kehittää maataloustuotannon kestävyttä.” Kasvipainotteisempi ruokavalio voi toki tarjota uusia mahdollisuuksia elintarviketehtäville, mutta koko elintarviketehtäjä - tuottajista jalostavaan elintarviketehtäviin ja kauppaan - on tehtävä yhteistyötä, jotta ketju voisi tarttua mahdollisuuksiin. Ravitsemussuosituksen on tuettava maatalouden ja elintarviketuotannon pitkän aikavälin kehitystä.

Ruotsinkielisten maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto s.10 rivi 12–13 ”Luonnon monimuotoisuuden väheneminen on yksi pahimmista ympäristöongelmista, joka uhkaa luonnon toimivuutta kokonaisuutenaan.” SLC ehdottaa, että tekstiin lisätään maininta, että SLC ja MTK ovat yhteistyössä tutkijoiden kanssa laatineet luonnon monimuotoisuuden tiekartta maa- ja metsätaloudelle. Tiekartassa tulee selväksi kolmessa eri skenaariossa, että biodiversiteettiä pystytään lisäämään eri kunnianhimoisella tasolla ja eri hintalapulla. Täten löytyy jo työkalut biodiversiteetin parantamiseen, mutta tähän tarvitaan riittävä rahoitus.

Ruotsinkielisten maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto s. 24 rivi 31–33 ”Esimerkiksi naudanlihan ilmastovaikutukset ovat yhdistelmätuotannossa maidontuotannon kanssa selvästi pienemmät verrattuna pihviliihaan erikoistuneeseen tuotantoon.” Jopa 80 prosenttia suomalaisesta naudanlihan tuotannosta on lypsylehmien tuottamaa, mikä vähentää ympäristövaikutuksia verrattuna liharotuisista naudoista tuotettuun lihaan. Emolehmit ja alkuperäisrodut pystyvät kuitenkin hyödyntämään kaikenlaisia kasveja luonnonlaitumilla paremmin kuin lypsylehmit.

Ruotsinkielisten maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto s.25 rivi 1–7: Suositus-laatikko Edellisessä kappaleessa ympäristövaikutuksista todetaan useita kotimaisen lihan etuja, mm. että naudanlihan tuotanto perustuu yhdistelmätuotantoon ja laidunnuksen, mikä edistää monimuotoisuutta ja että sikojen ruokinta hyödyntää sivuvirtoja. Täten SLC ehdottaa, että suosituksissa selkeästi suositellaan lihan valinnassa ensisijaisesti kotimaista lihaa.

Ruotsinkielisten maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto s. 25 rivi 20–21 ”Kolmannes suomalaisen broilerin lihan ilmastovaikutuksesta aiheutuu soijarehusta, joka tuotetaan suurviljelmillä vyöhykkeillä.” Broilerituotannon ilmastovaikutus on parantunut huomattavasti viimeisen 15 vuoden aikana. Erinomainen aminohappokoostumus soijarehussa tekee kuitenkin siitä hankalaksi luovuttaa ja täten minimoida tuotannon ilmastovaikutus. Alalla on kova tahtotila löytää ratkaisuja tähän kotimaisilla vaihtoehdoilla. Suomessa on jo mahdollistettu soijaton naudanlihan tuotanto ja hyvin pienet soijamäärät sikojen rehussa, mutta siipikarjan puolesta työ on vielä tutkinnan kohteena. Jälleen kerran on tärkeää muistaa, että suomalaisessa broilerintuotannossa käytetään noin puolet vähemmän soijaa kuin kansainvälisessä vertailussa ja, että suomalainen soijaruokinta perustuu suurelta osin sertifioituun soijaan.

Omavaraisuusasteeseen liittyvää kappaletta muutokku.

Perinnebiotoopit on mainittu Maatalouden ympäristövaikutukset -kohdassa

Sertifioitu soija on lisätty.

Ei muutostarvetta.

Nurmi- ja nautatalouden merkitystä Suomen maataloudelle on avattu Maatalouden ympäristövaikutukset -kohdassa.

Ei muutostarvetta.

Ei muutostarvetta.

Kohtaa täsmennetty.

Ympäristövaikutuksista kokonaisuutena ei ole riittävästi tutkimusnäyttöä sille, että voitaisiin antaa erilaiset suositukset kotimaiselle ja ulkomaiselle lähille.

Sertifioitu soija on lisätty.

Ruotsinkielisten maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto s. 25 rivi 26–33: Pitkän aikavälin tavoite punaisen lihan ja siipikarjan kulutukselle. Ei ole tarkoituksenmukaista eikä perusteltua määrittellä yhdelle ainoalle tuoteryhmälle pitkän aikavälin tavoite. SLC ehdottaa, että pitkän aikavälin tavoite poistetaan ja että tulevaisuuden ravitsemussuositukset arvioidaan taas kokonaisuutena seuraavan kerran, kun niitä päivitetään. Yksittäisten eläinperäisten tuotteiden eliminointi ravitsemussuosituksista ei auta aidon kestävä ruokajärjestelmän ja ruoantuotannon luomista maahan, jossa kotieläintalous on edellytys ruokajärjestelmän ja tuotannon toimivuudelle.

Ruotsinkielisten maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto JA MAITOVÄLMISTEET: s. 26 rivi 5–6 "Kohtuullinen määrä maitotuotteita sopii ympäristön kannalta kestäväan ruokavaliioon". Tämä toteamus ei ole yhteensopivissa suosituksissa olevan ehdotuksen kanssa lihankulutuksen pitkän aikavälin tavoitteesta, jossa jopa ehdotetaan 0 g lihaa. Olisi suuri ympäristö- ja resurssihaitta tuottaa maitoa mutta jättää liha käyttämättä. Suomalainen maidontuotanto on täysin sidottuna myös nautanlihantuotantoon, ja kuten aiemmin mainittu 80 % suomen nautanlihasta tulee yhdistelmätuotannon ansiosta lypsylehmiltä. SLC korostaa, että suosituksissa on huomioitava maatalousjärjestelmän realistinen kokonaiskuva

Varsinais-Suomen MTK: s. 24, r. 34 - 36 palkokasvien elintarviketuotannon lisääminen edellyttää rehulaatuisen sadon käyttömahdollisuutta kotieläinten ruokinnassa. Sikojen rehustuksessa käytetään jo nyt mahdollisuuksien mukaan kotimaista herne- ja härkäpapuvalkuista (r. 36), soijarehun käyttö keskittyy lähinnä imettäville emakoille. Sianlihan tuotannon osalta soijan ympäristövaikutuksia ei tule ylikorostaa.

Varsinais-Suomen MTKs. 25, r. 19 - 25 Siipikarjan ruokintaan kehitetään vaihtoehtoisia valkuisia, samoin selvitetään soijantuotannon mahdollisuuksia pohjoisemmillä alueilla, jolla Suomessa on onnistuttu tuottamaan satunnaisesti soijaa nimenomaan siipikarjan rehuksi. Muistutamme lintujen rehustuksen koostuvan pitkälti muista kasveista kuin soijasta, joten r. 25 esitetty jyrkkä soisuus vähentää siipikarjanlihan kulutusta ei ole perusteltu. Suomalainen linnunlihan tuotanto tapahtuu hyvin lähellä elintarviketeollisuutta ja sen ympäristövaikutukset ovat kokonaisuutena hyvin vähäiset.

ETL: s. 29, r. 10: Miksi alkoholittomien juomien kulutus pitää tässä kohden mainita? Asia on jo ilmoitettu kertaalleen juomien kohdalla.

Pohjanmaan hyvinvointialue, Ravitsemusterapiayksikkö: Sivu 8, rivi 39, pallukka 3, kommentti, että jos alkutuottaja lukee tämän suosituksen, tässä aika monessa kohtaa tulee hyvin negatiivinen asenne esiin. Ympäristövaikutuksiin voisi lisätä roskaamisen, kaupan ja pikaruokapaikan/grillin ympäristöt ovat usein hyvin roskaisia, joten tätäkin voisi korostaa. Ja lausaset ym. Yksittäispakatut tuotteet mm. salaattianokset ja niiden pakkausmateriaalit. Näkykö tämä jossain? Toinen pointti asiaan on, että, kun ihmiset oppisivat ottamaan sen oman sylimisen mukaan ruoka-annoksen, ei tulisi ruokajätettä ja jos syöään yhtä paljon kuin kulutetaan, ollaan normaalipainoisia ja taas luonto kiittää. Tämä ylikuluttaminen! Vieläkö suomibroiler syö soijaa, olen ymmärtänyt, että rehuja on kehitelty siihen suuntaan, että ei enää niin paljon.

HUS: s. 9 r1-2 Ruoan tehtävä ehkäistä sairauksia?? Muotoilisin jotenkin toisin, esim. ruoka..... voi ehkäistä sairauksia.

s 9 r 2-3 "Ruoantuotanto kuluttaa kuitenkin runsaasti luonnonvaroja ja vaikuttaa haitallisesti ympäristöön, muun muassa ilmastoon, vesistöihin ja luonnon monimuotoisuuteen." Aika yksioikoinen lause. Myöhemmin toki tulee esiin sekä hyödyllisiä että haitallisia puolia ruoantuotannosta. Voisiko lauseen muotoilla toisin, esim. ruoantuotannon muoto voi vaikuttaa niin haitallisesti kuin hyödyllisesti...

s9 r 18 "nykyisessä ruokavaliossa" -voisiko olla esim. "keskimääräisessä suomalaisessa ruokavaliossa"

s 9 r 34 häiritsevää tautologiaa: suoraan....suoraan
s20 r20 luomulannoitteet omaksi lausekseen, nyt virke on hieman sekava

HUS s24 r34-35 "ja sianlihaan soijarehun käyttöä" jää epäselväksi, onko kyse ylipäänsä sianlihasta vai erityisesti tu

SYKE: ruokavaliion ymparistovaikutukset

Ympäristövaikutuksista annetaan tietoa hyvin monipuolisesti. Vaikutusketjujen sisäistäminen voi kuitenkin olla tavalliselle kansalaiselle vaikeaa. Suosittelemme taulukkoa tai kuvaa, joka kokoaa yhteen keskeisimmät ympäristövaikutukset. Taulukko voi olla sanallisessa muodossa kooten yhteen ilmasto-, vesistö- ja luonnonmonimuotoisuusvaikutukset.

-Koska ruoka-ainekohtaiset ympäristövaikutukset on koottu suositusosioon selkeästi, ehdotamme, että tähän yleisempään osioon lisätään vielä tietoa siitä miten vaikutukset ovat kehittyneet ajassa (vrt. suomalaisen ruoankäytön ja ravitsemuksen piirteet luku). Tämä antaisi hyvät perustiedot lukijalle ja tieto löytyisi koottuna yhdestä paikasta. Tällä hetkellä eri ympäristövaikutuksia käsitellään luonnoksessa epäkoherentisti ja eri aikaskaaloilla. Esimerkiksi luonnon monimuotoisuutta tarkastellaan pitkän aikavälin asiana (historiallinen pellonraivuu), mutta kasvihuonekaasu- ja rehevöittävien päästöjen osalla tällaista historiallista jatkumoa ei ole, vaikka niidenkin kohdalla menneiden vuosikymmenten käytännöllä on aivan keskeinen merkitys tämän päivän ongelmiin: peltoihin on kertynyt ylimääräistä fosforia ja peltojen raivaus on aiheuttanut kasvihuonekaasupäästöjä etenkin turvepohjaisille maille (suot) kohdistuessaan. Tekstikokonaisuus hyötyisi merkittävästi ajallisen ja yksityiskohtaisuuteen liittyvän koherenssin lisäämisestä koko ympäristövaikutusluvussa. Tämä myös vähentäisi riskiä, että tekstiä moititaan valikoivaksi tai asenteelliseksi ja siten sen tärkeää viestiä voidaan vesittää.

-Näkisimme myös tärkeänä, että ympäristövaikutuksia käsiteltäisiin koko ruokaketjun osalta. Jo senkin takia, että se tekee näkyväksi alkutuotannon merkityksen, mutta ei poista vastuuta muilta toimijoilta. Samoin lukuun on syytä lisätä oma kappaleensa ruokahävikistä. Tässä yhteydessä on syytä rakentaa linkki myös metaboliseen ruokahäviöön ja ihmisen terveyteen. Ruokahävikin vähentäminen on tärkeää myös ruoan arvostuksen lisäämisen kannalta.

-Ravitsemussuosituksissa on jätetty eläinten hyvinvointi ympäristövaikutustarkastelun ulkopuolelle. Monelle nämä seikat ovat kuitenkin tärkein syy vähentää eläinperäisen ruoan kulutusta. Jos eläinten hyvinvointia koskeva tarkastelu ei haluta/voida ottaa mukaan suosituksiin, perustelut näiden seikkojen poisjättämiselle on syytä kirjoittaa auki. Meidän on yhteiskunnassa opittava puhumaan myös eläinten hyvinvointiin liittyvistä seikoista harkitusti ja perustellusti. Ravitsemussuositukset olisivat hyvä paikka tälle. Myös pohjoismaiset ravitsemussuositukset osoittavat, että eläinten hyvinvointiin liittyvät asiat tulee käsitellä kansallisella tasolla.

Merkitään luvun alkuun lause, jossa esitetään, että ympäristövaikutukset, jotka on esitetty aiemmin, koskevat

s. 9 rivi 7 vai tuottajamaissa?

Pitkän aikavälin tavoitetta on muokattu.

Pitkän aikavälin tavoitetta on muokattu.

Ravitsemussuositukset korostavat palkokasvien käyttöä lisäämistä suoraan ihmisravinnoksia terveys- ja ympäristösyistä.

Suosituksen teksti perustuu kotomaista tuotantoa ja ruokavaliota koskevaan tieteelliseen näyttöön.

Viittaus alkoholittomiin juomiin poistettu tästä kohdasta. Muokattu: Suurin osa ruoan ympäristövaikutuksista syntyy alkutuotannossa, pääosin maa- ja kalataloudessa, joten alkutuotannon ympäristövaikutuksia täytyy tarkastella myös omana kokonaisuutenaan (ks. laatikkoteksti: Maatalouden ympäristövaikutukset Suomessa). Sen sijaan elintarvikkeiden valmistus, pakkausmateriaalit ja kuljetukset aiheuttavat yleensä pienemmän osan vaikutuksista. Ruoan ympäristövaikutusten merkittävä vähentäminen edellyttää muutoksia sekä ruokavaliossa että maatalous- ja elintarviketuotannossa, ja nämä muutokset pitää sovittaa yhteen.

Lauseen loppuosa "ja se voi ehkäistä sairauksia" on poistettu.

"Nykyisessä ruokavaliossa" muokattu ehdotettuun muotoon. Poistettu toinen "suoraan"-sana. Ympäristötieteissä ympäristövaikutuksella viitataan yleensä negatiivisiin vaikutuksiin. Muokattu.

Kohtaa täsmennetty.

Näitä näkökulmia on pyritty sisällyttämään tekstiin tieteelliseen näyttöön perustuen.

Osa ilmastovaikutuksista syntyy Suomessa, osa ulkomailla. Tässä näkökulma on kuluttajan ruokavaliosta aiheutuva ilmastovaikutus, riippumatta siitä missä tuotanto tapahtuu.

Atria: Sivu 3, rivit 9-10:

Ruoan ympäristövaikutusten arviointi pohjautuu Pohjoismaisten ravitsemussuosittelujen yhteydessä tehtyihin kansainvälisiin ympäristökatsauksiin ja –tutkimuksiin. Nämä tutkimukset perustuvat kansainvälisiin tuloksiin, jotka eivät sellaisenaan kuvaa suomalaista tai pohjoismaista ruoantuotantoa tai sen tilannetta. Lisäksi tutkimusten tilannekuva on jo useamman vuoden takaa; esim. paljon käytetyt Poore and Nemecek (2018) aineiston data on keskimäärin vuodelta 2010. Kotieläintuotanto on kehittynyt merkittävästi tämän jälkeen ja kehittyä edelleen. Elintarvikesektori on sitoutunut Pariisin ilmastopöytäkirjan mukaisiin tavoitteisiin laajalti ja tekee myös muita luontovaikutusten vähentämistoimia tavoitteellisesti. Pohjoismaisten ravitsemussuosittelujen taustalla ei ole hyödynnetty suomalaisen alkutuotannon nykytilaa kuvaavia suhteellisen tuoreita julkaisuja, kuten Hietala ym. (2011), Hietala ym. (2022a ja b), Hietala ym. (2023), Huuskonen ym. 2023 ja Usva ym. (2023). Kehitystä on tapahtunut näidenkin julkaisujen lähtöaineistojen jälkeen, mm. soijan käyttö on edelleen vähentynyt ja tuottavuus parantunut.

Hietala, S., Heusala, H., Katajajuuri, J.-M., Järvenranta, K., Virkajärvi, P., Huuskonen, A. ja Nousiainen, J. 2021. Environmental life cycle assessment of Finnish beef – cradle-to-farm gate analysis of dairy and beef breed beef production. *Agricultural Systems* 194. 14 s.

Hietala, S., Usva, K., Vorne, V., Vieraankivi, M.-L., Nousiainen, J. ja Leinonen, I. 2022a. Sian- ja broilerilihan ympäristökälpäilykyky. *Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus* 67/2022. Luonnonvarakeskus. 76 s.

Hietala, S., Usva, K., Nousiainen, J., Vieraankivi, M.-L., Vorne, V. ja Leinonen, I. 2022b. Environmental impact assessment of Finnish feed crop production with methodological comparison of PEF and IPCC methods for climate change impact. *Journal of Cleaner Production* 379. 16 s.

Hietala, S., Usva, K., Vieraankivi, M.-L., Vorne, V., Nousiainen, J. ja Leinonen, I. 2023. Environmental sustainability of Finnish pork production: life cycle assessment of climate change and water scarcity impacts. *The International Journal of Life Cycle Assessment*. 18 s.

Huuskonen, A., Hietala, S., Hyvönen, J., Leinonen, I. ja Manni, K. 2023. Environmental impacts and animal performance of finishing bulls fed different silage-based total mixed ratios. *Livestock Science* 268. 13 s.

Usva, K., Hietala, S., Nousiainen, J., Vorne, V., Vieraankivi, M.-L., Jallinoja, M. ja Leinonen, I. 2023. Environmental life cycle assessment of Finnish broiler chicken production – Focus on climate change and water scarcity impacts. *Journal of Cleaner*

Kotimainen tutkimusnäyttö on huomioitu.

Atria:Sivu 5, rivi 12:

Punaisen lihan kulutus on vähentynyt 2010-luvun puolivälistä lähtien ja lihan kokonaiskulutuksen kasvu on jo pidempään tullut siipikarjan lihan kulutuksen kasvusta. Siipikarjan lihalla ei tämän suosituksen mukaan ole todettuja terveyshaittoja, mutta sen ympäristövaikutukset on nostettu merkittäväksi ongelmaksi kansainväliseen tutkimusdataan perustuen. Globaalisti tarkasteltuna broilerintuotannon negatiiviset ympäristövaikutukset johtuvat pääosin soijan käytöstä rehuna. Suomalaisessa broilerintuotannossa käytetään jo nykyisin 50 % vähemmän soijaa kuin Euroopassa keskimäärin ja toimialalla on sitouduttu laajasti sertifioidun tai alkuperältään kestävästi tuotetun soijan käyttöön. Soijan käyttöä on vähennetty systemaattisesti ja vähennetään edelleen sitä mukaa kuin korvaavia valkuaislähteitä on saatavilla. Suomalaisen broilerintuotannosta yli 80 % on kotimaista, jolloin on epäohdonmukaista perustella kansainvälisellä tutkimusdatalla broilerin ympäristövaikutuksia suomalaisissa ravitsemussuosituksissa. Ravitsemukselliseen arvoon verraten NEPGA-hankkeen tulokset osoittavat broilerin ilmastovaikutusten olevan samalla tasolla kuin kasviproteiinivalmistella, jopa kansainväliseen dataan perustuen (Saarinen ym. 2024).

Saarinen, M., Kyttä, V., Kettunen, M., Pietiläinen, O., Nurmi, M., Kärlund, A., Pellinen, T., Kolehmainen, M., Pajari, A.-M. ja Tuomisto, H. 2024. Ravitsemus elintarvikkeiden elinkaariarvioinnissa ja ympäristömerkinnässä. NEPGA-hankkeen loppuraportti. *Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus* 37/2024. 58 s.

Kotimainen tutkimusnäyttö on huomioitu.

Atria: sivu 8, rivi 45:

Yleistään voidaan todeta, että ruoankulutuksen ympäristövaikutuksia voidaan pienentää siirtymällä kasvispainotteiseen ruokavalioon. Mikäli ympäristövaikutusten arvioinnissa huomioidaan uusimmat Suomessa tehdyt tutkimukset, niin tämä lause ei pidä täysin paikkaansa. Jos puhutaan siirtymästä nautan lihasta kasvispainotteisiin ruokavalioon, on tämä totta erityisesti ilmastovaikutusten näkökulmasta. Jos taas siirtymä on Suomessa tuotetusta porsaan tai siipikarjan lihasta, on muutos ympäristövaikutuksissa vähäinen tai sitä ei ole lainkaan, kun huomioidaan myös ravintoainetiheys (Saarinen ym. 2024).

Luonnon monimuotoisuusvaikutuksia tarkasteltaessa myös tuotannon sijainnilla on merkitystä. Tuore tutkimus osoittaa, että vaikka suomalaisen ruokavaliota haitallista vaikutusta luonnon monimuotoisuuteen voidaan vähentää muuttamalla ruokavaliota nykyistä kasvisvoittoisemmaksi, niin nykyruokavaliosta vaikutus aiheutuu lähes kokonaan tuontituotteista, kun asiaa tarkastellaan globaalia lajikatoa, eli lajien sukupuuttoa, kuvaavilla elinkaariarvioinnin menetelmillä (Kyttä ym. 2023). Samassa tutkimuksessa todettiin, että nautanlihan osuus ruokavaliota laajasta lajikatovaikutuksesta on paljon pienempi kuin samojen ruokavalioiden ilmastovaikutuksessa, jossa se on selvästi suurin.

Kytä, V., Hyvönen, T. ja Saarinen, M. 2023. Land-use-drive biodiversity impacts of diets – a comparison of two assessment methods in a Finnish case study. *The International Journal of Life Cycle Assessment*, vol 28, 1104-1116.

Saarinen, M., Kyttä, V., Kettunen, M., Pietiläinen, O., Nurmi, M., Kärlund, A., Pellinen, T., Kolehmainen, M., Pajari, A.-M. ja Tuomisto, H. 2024. Ravitsemus elintarvikkeiden elinkaariarvioinnissa ja ympäristömerkinnässä. NEPGA-hankkeen loppuraportti. *Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus* 37/2024. 58 s.

Sivu 9, rivi 17-20:

Tuontielintarvikkeiden lajikatovaikutuksista ei ole laajaa ja järjestelmällistä tutkimusdataa. Tuontielintarvikkeisiin liittyy pitkiä ja monimutkaisia toimitusketjuja, joihin liittyy vaikeasti hallittavia sosiaalisen ja ympäristövastuullisuuden näkökulmia. Suomalaisen ruokavaliota ympäristövaikutusten ulkoistaminen voi vaikuttaa negatiivisesti maailmanlaajuiseen lajikatoon.

Kotimainen tutkimusnäyttö on huomioitu.

Sivu 9, rivi 20-22 (lisäselvitys):

Atria: Sivu 21, rivit 31-33: Miten kulutusta voisi ohjata suosituksilla myös kasvien ja hedelmien osalta niin, ettei näiden lisääntynyt kulutus kohdistu liikaa sellaisiin tuotteisiin, jotka aiheuttavat vesipulaa niiden viljelyalueilla. Tällaisia tuotteita ja/tai tuotantoalueita on kuitenkin tunnistettavissa. Tällaisenaan tämä lause ei ohjaa kulutusta kestävämpiin valintoihin kasvien ja hedelmien osalta.

Tutkimusnäyttöä eri tuotteiden vesiniukkuusvaikutuksesta on vielä liian harvasta, että sen pohjalta pystyttäisiin antamaan yksityiskohtaisia suosituksia. Asia mainitaan Ruoan ympäristövaikutukset -kappaleessa.

Atria: Sivu 24, rivi 15: Sianliha on niputettu samaan ryhmään märehittäjien lihan kanssa. Märehittäjien, kuten nautan, ja yksimahaisten, kuten sian, lihat eroavat toisistaan niin ravitsemus- kuin ympäristövaikutuksiltaan. Näiden erottaminen toisistaan olisi tarpeellista myös suosituksissa, jos niissä yhdistetään ravitsemus- ja ympäristönäkökulmia.

Kappaleta on selkeytetty.

Atria, HK, Snellman: HK: s.9, r.15 ” Suomessa ruoan omavaraisuusaste on varsin korkea. Se näkyy muun muassa siinä, että kotimaiset tuotteet aiheuttavat noin kaksi kolmasosaa ruokavaliota ilmastovaikutuksesta.” Kommentti: Suomalaisen ruokaturvan ja huoltovarmuuden edellyttävät korkea omavaraisuusaste kaikissa oloissa. Ruoan korkea kotimaisuusaste mahdollistaa ruoantuotannosta aiheutuvan ympäristöhaittojen tehokkaan hallinnan toimialojen tekemän työn ja kotimaisen sääntelyn kautta. Suomalaiset ruoantuottajat noudattavat muuta maailmaa korkeampia ympäristön- ja eläintensuojelun ehtoja, jolloin kotimaisuusasteen pysyessä korkeana turvataan huoltovarmuutta ja pidetään tuotannon ympäristöhaitat minimissä.

Ei muutostarvetta.

Atria, HK, Snellman: HK: s. 9 r. 20–22 ”Eniten maailmanlaajuisia lajikatua aiheuttavia ruokia suomalaisessa 20 ruokavaliassa ovat broileriliha (myös kotimainen), kahvi, kaakao ja suklaa. Broilerilihan lajikatovaikutus 21 johtuu pääosin soijarehun käytöstä.” Kommentti: Kotimaisen broilerintuotannon ympäristövaikutukset suhteessa broilerin ravitsemukselliseen potentiaaliin eivät ole keskenään linjassa. Kotimaisen broilerin vaikutukset lajikatooon ovat ulkomailta tuotettua broileria vähäisemmät, sillä kotimaiset siipikarjan tuottajat ovat sitoutuneet käyttämään soijarehua, jonka tuotanto ei aiheuta lajikatua. Lisäksi toimialalla tehdään jatkuvasti kehitystyötä, jolla broilerin ympäristövaikutuksia pyritään minimoimaan, esimerkiksi soijan käyttöä ruokinnassa on korvattu kotimaisilla vaihtoehdoilla. Suomalaista broileria kasvatetaan ilman antibiootteja ja salmonellavapaasti, mikä tekee kotimaisesta broilerista paremman vaihtoehdon.

Atria, HK, Snellman: s.9, r. 36–37 [nautatalouden ilmastovaikutukset] Kommentti: Suomessa on käytössä maito- ja lihatuotannon yhdistetty malli, jossa maidontuotannossa syntyvien ja lypsävien nautojen liha hyödynnetään myös lihantuotannossa, minkä avulla voidaan tuottaa enemmän ravintoa nautatalouden ympäristöhaittoja kohtaan.

Atria, HK, Snellman: s.9, r. 39–40 [nautojen viljaruokinta] Kommentti: Pohjoisissa olosuhteissa ruokaviljojen tuotanto on haastavampaa lyhyen kasvukauden ja epäsuotuisan maaperän takia. Haastavien olosuhteiden vuoksi kaikkialla maassa ei ole mahdollista kasvattaa ihmisravinnoksi kelpaavaa viljaa, minkä vuoksi viljaa käytetään rehuna.

HK, Atria, Snellman: s.24, r.37 Muutosehdotus: Lisätään kirjaus ”Ympäristöystävällisempi olisi hyvä suosia kotimaista sianlihaa, jonka ruokinnassa käytetään mahdollisimman vähän soijaa.”

Leg4life: Sivu 8 rivi 40 ruokavalioiden ympäristövaikutuksia -> ruokavalioiden negatiivisia ympäristövaikutuksia (olisi korjattava koko dokumentissa) -> täsmällisyys kielenkäytössä on tärkeää
Sivu 9 rivi 9. Tässä ilmeisesti tarkoitetaan suomalaisen kuluttajan negatiivisia ilmastovaikutuksia. Mikä on ilmastovaikutuksen määritelmä? Ruuantuotannolla on sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia ilmastoon. Jopa eläinperäisen ravinnon tuotannolla voi olla positiivisia vaikutuksia ilmastoon (esim. luonnon monimuotoisuus). Terminologian käyttö olisi hyvä tarkistaa.

Leg4life: Sivu 9 rivi 12 kerrotaan, että ilmastovaikutuksia voidaan pienentää ruokavaliolla, joka sisältää mm. enemmän kalaa ja vähemmän lihaa. Tämä yleinen väite ei pidä aina paikkansa. Pitäkö paikkansa vai ei riippuu kulutusta kalasta ja millaista lihaa se korvaa. Katso esimerkiksi Ellingsen, H., & Aanonsen, S. A. (2006). Environmental Impacts of Wild Caught Cod and Farmed Salmon—A Comparison with Chicken (7 pp). The International Journal of Life Cycle Assessment, 11(1), 60–65. <https://doi.org/10.1065/lca2006.01.236> (JUFO 2 lehti).

Sivu 9 rivit 17–18 Mihin väittämä perustuu, että kasvipainosempi ruokavalio kasvattaa ruuantuontia? Kasvaako tuonti vai ei riippuu siitä, millä kasveilla lihaa korvataan. Sen lisäksi on syytä huomata, että ainakin osa rehua koostuu tuontikasveista. Tämän lisäksi olisi syytä ottaa muitakin ympäristövaikutuksia huomioon, sillä mm. Mazaa ym. (2024) osoittavat, että on olemassa trade-offeja eri ympäristökuormitusluokkien välillä. Ruokavaliomuutos, joka vähentää kasviuonpeästöjen määrää ei välttämättä vähentää kaikki muita ympäristövaikutuksia. Tätä kerrotaan kyllä tekstissä vasta sivulla 9 rivillä 35, muttei kalan vaan lihan kontekstissa.

Leg4life: Sivu 9 rivit 36–42. Nautojen tuottamia metaanipäästöjä ei voi pitää vakiona ja kiiven hakattuna. Nautojen tuottama osuus metaanipäästöistä on alle 5 %, ja se vähenee koko ajan, koska nautakarjatilojen ja nautojen määrä vähenee kovaa tahtia. Lisäksi metaanipäästöjen vähentämiseksi on kehitetty lisäaineita ja ruokintamenetelmiä, joiden ansiosta päästöjen odotetaan vähenevän noin kolmanneksella jo lähitulevaisuudessa. Nautakarjatalouden merkitys on tärkeä Suomen ruuantuotannon huoltovarmuudelle ja se perustuu pääosin nurmirehun käyttöön, joka ei kilpaile ruokakasvituotannon kanssa; nautojen lanta on myös tärkeä lannoite ruokakasvien tuotannossa, jos halutaan päästä eroon fossiilenergiällä tuotetuista typpilannoitteista. Niiden negatiivinen ilmastovaikutus on suuri.

Sivu 9, rivi 38–42: ”Suomen peltopinta-ala on noin 10 prosenttia kokonaispinta-alasta. Siitä noin kolmannes tuottaa nurmirehujä nautatalouden käyttöön, minkä lisäksi naudat syövät paljon myös viljaa. Nautatalous vie siis paljon peltopinta-alaa, mutta toisaalta nurmet ylläpitävät peltomaan hiilivarastoa ja ovat siksi tärkeä osa viljelykiertoja ja mahdollistavat ruuantuotannon myös heikkotuottoisemmillä alueilla.” Merkittävä osa etenkin pohjoisemmassa Suomessa olevista nurmialueista ei sovellu kasvukauden lyhyden vuoksi suoraan ihmisravinnoksi käytettävien kasvien (esim. vilja tai palkoviljat) viljelyyn. Nurmen viljely näillä alueilla siis mahdollistaa maa-alan hyödyntämisen ruuantuotannossa edes jollakin tavalla. Esimerkiksi härkäpavun potentiaalisimmat viljelyalueet sijaitsevat Etelä-Suomessa, nykyisillä lajikkeilla härkäpavun viljely on haastavaa jo Etelä-Pohjanmaan leveysasteilla. Nurmen viljelyä tulisi lisätä etenkin Etelä-Suomessa sen suotuisten maaperävaikutusten vuoksi – ilman tuotantoeläimiä tämän kasvibiomassan hyödyntäminen ruuantuotannossa on vielä toistaiseksi käytännössä mahdotonta, sillä esimerkiksi nurmen fraktiointi ihmisravinnoksi kelpaavaksi proteiiniksi on vasta tutkimusasteella ja vaatii uuslintarvikeluvan.

Leg4life: Sivu 10 rivi 1. Palkokasveja ja niiden tuomia etuja viljelyssä hyödynnetään nykyisin enenevässä määrin myös tavanomaisessa tuotannossa.

Leg4life: Sivu 10 rivi 6. Viljelyn käytetyllä peltopinta-alalla on paljon merkitystä, jos pyritään pienentämään ruuantuotannon kasviuonpeästöjä. Tuoteyksikköä kohden päästöt ovat suuremmat luomussa kuin tavanomaisessa tuotannossa, mutta luomutuotannossa on muita etuja, jotka voivat puoltaa sen käyttöä ruuantuotantoon.

Sivu 10 rivi 44–45. Vrt. edellä teksti nautatalouden ympäristövaikutuksista. Myös nautatalouden ympäristövaikutuksia pyritään hallitsemaan rehuja ja ruokintaa kehittämällä, minkä olisi voinut tuoda esiin.
Sivu 11 rivit 6–9. Vrt. edellä teksti nautatalouden ympäristövaikutuksista. Myös kokonaiskuva nautatalouden kestäväyydestä on muutoksessa, ja Luken sivuilta löytyy tilanteesta yksityiskohtaista tietoa, johon voisi viitata.
Sivu 11 rivit 11–12. Tähän lauseeseen on ladattu likaa määreitä, jotka eivät ole johdonmukaisia eivätkä perusteltavissa tieteellisesti.

Ei muutostarvetta. Suositus perustuu tutkimusnäyttöön suomalaisesta ruokavaliosta, ml. suomalainen broileriliha.

Täsmennetty Suositeltavat ruokavaliot -kohdassa. Nautatalous perustuu nurmiin ja se on Suomen luonnonoloissa tuottavaa ja mahdollistaa ruuantuotannon myös alueilla, joilla viljojen ja erikoiskasvien viljely on haastavaa. Ympäristövaikutuksista kokonaisuutena ei ole riittävästi tutkimusnäyttöä sille, että voitaisiin antaa erilaiset suositukset kotimaiselle ja ulkomaiselle lihalle.

Ympäristötieteissä ympäristövaikutukset ovat yleensä lähtökohtaisesti negatiivisia.

Muokattu: ”kestävästi pyydyttyä ja tuotettua kalaa”

Nautataloutta koskevaa tekstiosuutta on muokattu. Keskeiset kommentissa olevat näkökulmat on pyritty sisällyttämään tekstiin tilan sallimissa puitteissa. Palkokasvien yleinen merkitys on esitetty erillisessä kappaleessa yhdessä syötävien siementä tuottavien kasvien kanssa.

Maatalouden ympäristövaikutukset ovat muuttuva kokonaisuus, johon myös kulutus osaltaan vaikuttaa. Suosituksessa oleva yleinen kuvaus perustuu tutkimusnäyttöön nykyisestään maataloudesta ja sen ympäristövaikutuksista.

Leg4life: Sivu 24, rivi 55-60: Suomessa sikojen ruokinta perustuu pääosin elintarviketuotannon sivuvirtoihin, joita ei voi hyödyntää suoraan ihmisten ravinnoksi." Suomalaisista tuotantoeläimistä märehitöiden (lypsylehmät, lihanaudat, lampaat, vuohet) ruokinnassa käytetään kaikkein vähiten ihmisravinnoksi kelpaamattomia rehulähteitä. Näistä merkittävin on nurmi, jonka osuus suomalaisten lypsylehmien ruokinnassa on keskimäärin 55,7% (sis säilärehu, laidun+vihanta ja heinä+olki). Lähde: ProAgria maidontuotannon tuloseminaari 2024. A-rehun sikojen ja siipikarjan ruokinnan asiantuntijoiden tekemien arvioiden mukaan lihasikojen (ikä 3-6kk) ruokinnasta 85% on suoraan ihmisravinnoksi kelpaavaa (62% ohraa, 9% vehnää, 7% soijaa, 5% kauraa, 2% herneitä/härkäpapua). Vastaava luku broilerituotannossa on 94%. On siis väärin sanoa, että Suomessa sikojen ruokinta perustuisi pääosin elintarviketuotannon sivuvirtoihin. Oma, ProAgrian tuotosseurannan tuloksiin perustuva arvio suoraan ihmisravinnoksi kelpaavasta osuudesta suomalaisten lypsylehmien ruokinnassa on 27% (=viljaa). Kaikkien märehitöiden ruokinta voidaan ruokajärjestelmän siihen kannustaessa myös siten, että suoraan ihmisravinnoksi kelpaavan rehun osuus ruokinnassa on 0%. Näin ollen eläintuotannon ruokaturvavaikutukset eroavat hyvin dramaattisesti riippuen siitä, ovatko kyseessä märehitöt vai yksimahaiset eläimet. Ruokinnasta riippuen suomalaiset lypsylehmät voivat olla ruoan nettotuottajia, eli tuottavat maitona ja lihana enemmän ihmisravinnoksi kelpaavaa ravintoa, kuin kuluttavat sitä rehuna. Sikojen ja siipikarjan ruokintaa on taas paljon haastavampaa muokata sellaiseksi, että ne olisivat ruoan nettotuottajia; sikojen ja siipikarjan ruokinta on siis lähtökohtaisesti pois ihmislautasilta, eli ne syövät enemmän ihmisravinnoksi kelpaavaa ravintoa kuin sitä tuottavat. Eläinten ruokinnassa paljon käytettyä ohraa toki käytetään suomalaisessa ruokakulttuurissa ihmisravintotarkoituksiin, mutta ymmärtääkseni ravitsemuksellisia esteitä sen ihmisravintokäyttöön ei ole. Lisäksi, viljelykierrossa ohran tilalle sopisi yhtä hyvin ihmisravintotarkoituksiin runsaasti käytetty kaura, jota voidaan viljellä maantieteellisesti samoilla alueilla kuin ohraakin (jopa pohjoisempaan). Näin ollen on perusteltua pitää ohraa suoraan ihmisravintotarkoituksiin kelpaavana viljana. Kaikki Suomen olosuhteissa tuotettava vilja ei täytä koostumuksen osalta elintarviketarkoituksien laatuvaatimuksia, eli siinä mielessä viljan käyttö eläinten ruokinnassa on toki jossain määrin perusteltua, jotta kaikelle tuotetulle viljasadolle löytyy käyttökohde.

Sivu 25 rivit 26-33. Tämä on hyvin spekulatiivinen tavoite, eikä ota huomioon sitä, että lihan tuotannon ympäristövaikutusten pienentämiseksi tehdään koko ajan työtä. Esimerkiksi soijan käyttö siipikarjatuotannossa on vähenemässä ja siitä päästään kokonaan eroon hiukan pitemmällä aikavälillä. Lihankulutuksen nollatavoite ei ole realistinen tavoite, koska eläinten ruokinta perustuu pääosin elintarviketuotannon sivuvirtoihin, joita ei voi hyödyntää suoraan ihmisten ravinnoksi.

Tekstiä on muokattu ja keskeiset näkökulmat on pyritty sisällyttämään tekstiin tilan sallimissa puitteissa.

Leg4life: Sivu 26 rivi11. Suomessa nautatalous perustuu aina nurmiruokintaan (ml. nurmipalkokasvit), koska muita karkearehuvaihtoehtoja (kuten maissisäilörehu) ei käytännössä ole, ja fysiologisesti naudat eivät tule toimeen ilman karkearehua.

Suomen nautataloutta ja nurmen osuutta siinä on kuvattu yleisellä tasolla Maatalouden ympäristövaikutus -kohdassa.

Leg4life: Sivu 27 rivit 10-11. Mutta eikö rypsinviljelyssä suurena ympäristöongelmana ole sen viljelyssä tarvittavat kasvinuojeluaineet ja niiden haitalliset ympäristövaikutukset (mm. neonicotinoidikielto)?

Ei muutostarvetta tekstiin

MMM:s. 9 r. 5 Muutosehdotus: aiheuttavat ilmaston lämpenemistä
s. 9 r. 17 Lisäysehdotus: Samalla omavaraisuus laskee.
s. 9 r. 38 Muutosehdotus: noin 7 prosenttia
s. 9 r. 40 Onko Suomessa peltopinta-alasta pulaa? vrt. kohta s. 10 r. 7. Kotieläintuotannon määrän pienentäminen ei johda peltopinta-alan kokonaisuuden pienentämiseen.
s. 10 r. 32 "IPM-viljely" termi hyvä avata
s. 11 r. 10 Onko tämä ainoa kohta, jossa pohditaan ympäristön ja ravitsemuksen yhteisvaikutusta? Jää aika suppeaksi. Tätä toivottavasti täydennetään ja havainnollistetaan kuvilla/infograafeilla tmv.

Tekstiä on muokattu ja selkeytetty.

MMM:s. 24 r. 28 Voisiko tuoda esille, ettei Suomessa ole vesiniukkuutta, mikä tukee nautantuotannon kestävyyttä.

Selkeytetty.

s. 24 r. 35 Korjausehdotus: Suomessa sikojen ruokinta perustuu osin elintarviketuotannon sivuvirtoihin, joita ei voi hyödyntää suoraan ihmisten ravinnoksi.
RTY: Ruokapalvelujaosto; s. 8, rivi 40 ja 43: Sama lause kahteen kertaan rivillä 40 ja 43.

s. 10, rivi 39: Tähän tarkennusta kappaleessa viitatuista valtamerien "hiipuneista kalakannoista" sekä lähdeviite mukaan. Suosituksessa ei ole lainkaan mainintaa kalojen sertifiointista (MSC, ASC), kalaa ostettaessa väestötasolla tai ruokapalveluihin. Tämä tulisi huomioida.

Kohta on poistunut.

RTY ruokapalvelujaosto: Ympäristövaikutukset, s. 24, rivi 5: On tärkeä nostaa suosituksessa esille ekologisesti kestävä kotimaiset kalalajit. Suosituksen tulisi kuitenkin ohjata myös taloudellisesti kestäviin (kohtuuhintainen, kaikille saavutettavissa oleva) valintoihin, jolloin suosituksessa tulisi huomioida laajemmin kalalajeja, joiden käyttö on väestötasolla kaikille mahdollista. Finravinto 2017 tutkimuksen mukaan suomalaiset miehet syövät laskennallisesti kalaa ja äyriäisiä 252 g/vko ja naiset 189 g/vko, eli kalan ja äyriäisten kulutusta tulee nostaa, jotta päästäisiin suositeltuihin määriin (300-450 g/vko). Jotta suositusten mukaiseen kalankulutukseen päästään, tulisi suosituksen kannustaa (kestävien kotimaisten kalalajien ohella) lisäämään vastuullisesti pyydyttyjen kalojen ja äyriäisten käyttöä huomioiden niiden riittävä saatavuus vuoden ympäri (ruokapalvelunäkökulma), taloudellinen saatavuus (kuluttajat, ruokapalvelut) unohtamatta makumaailmaltaan tuntuja ja helposti lähestyttäviä kalalajeja. Henkilöstöravintoloissa aterioivat valitsevat muita useammin kalaa ja kasviksia; tehdään tästä mahdollista jatkossakin.

s. 24, rivi 11: Suosituksessa ei mainita kalojen sertifiikaatteja, voisiko WWF:n kalaoppaan lisäksi suosia sertifioituja kaloja? Käytännön rajoitukset kotimaisten vastuullisten kalalajien suosimisessa: saatavuus on vaikeaa ja epävarmaa koska tarvittavat volyymit ovat isoja, kallis hankintahinta, ei maistuvia tuotteita = ristiriita ruokalistalla vaatimuksena ja asiakkaiden mieltymyksiin (päätyy hävikkiin).

Ruoan ympäristövaikutukset -osio keskittyi ympäristövaikutuksiin. Kalojen sertifiointi on lisätty.

Heli Virtanen: s.8-11 Ruokavaliion ympäristövaikutukset. Kuten suosituksissa tuodaan esille, tämä on haastava teema, kun on huomioitavaa monet eri ympäristövaikutukset terveyden ohella ja lisäksi myös huoltovarmuusasiat. Erityisesti tässä osiossa, joka herättää paljon myös tunteita, mieltäisin, pystyisikö asioita avaamaan hieman konkreettisemmin ja jättämättä liikaa lukijan tulkinnan varaan. Nyt esim. mainitaan siitä, että suurin osa ympäristövaikutuksista syntyy alkutuotannossa. Onko tarkoituksin, että ei kuitenkaan suoraan mainita, että esimerkiksi ruuan prosessoinnin ja kuljetuksen vaikutukset ovat pienemmät, vaan jätetään tämä lukijan tulkittavaksi. Toki kotimaisuusasia ja omavaraisuus on tässä yksi seikka, jota onkin esim. palkokasvien kohdalla tuotu esille - kotimaista tuotantoa tarvitaan. Naudanlihan osalta tuodaan esille asian monitahoisuutta, mutta jonkinlainen yhteenveto asian suhteen voisi olla hyvä, ettei jää liian epäselvä kuva siitä, että mitä kokonaiskuva näyttää ja mihin tuotannon suhteen tulisi pyrkiä. Muutenkin läpi suosituksen toki hyvä mieltä, että asiat avautuvat muillekin kuin ravitsemusihmisille, eikä viestejä jää vahingossa rivienvälissä tulkittaviksi.

Lisätty: Sen sijaan elintarvikkeiden valmistus, pakkausmateriaalit ja kuljetukset aiheuttavat yleensä pienemmän osan vaikutuksista.

s.11 r. 14 tuotetasolle kohdistuva tieto? voisiko tätä avata hieman konkreettisemmin.

Liihatedotus: sivu 9, rivi 15 " Suomessa ruoan omavaraisuusaste on varsin korkea. Se näkyy muun muassa siinä, että kotimaiset tuotteet aiheuttavat noin kaksi kolmasosaa ruokavaliion ilmastovaikutuksesta."
Kommentti: Suomalaisen ruokaturva ja huoltovarmuus edellyttävät korkeaa omavaraisuutta kaikissa oloissa. Ruoan korkea kotimaisuusaste mahdollistaa ruoantuotannosta aiheutuvan ympäristöhaittojen tehokkaan hallinnan toimialojen tekemän työn ja kotimaisen sääntelyn kautta. Suomalaiset ruoantuottajat noudattavat muuta maailmaa korkeampia ympäristön- ja eläintensuojelunsaantoja, jolloin kotimaisuusasteen pysyessä korkeana turvataan huoltovarmuutta ja pidetään tuotannon ympäristöhaitat minimissä.

Ei muutostarvetta.

Lihatiedotus ry: sivu 9, rivit 20–22 "Eniten maailmanlaajuisia lajikatoa aiheuttavia ruokia suomalaisessa 20 ruokavaliossa ovat broilerinliha (myös kotimainen), kahvi, kaakao ja suklaa. Broilerinlihan lajikatovaikutus 21 johtuu pääosin soijarehun käytöstä." Kommentti: Kotimaisen broilerin tuotannon ympäristövaikutukset suhteessa broilerin ravitsemukselliseen potentiaaliin eivät ole keskenään linjassa. Kotimaisen broilerin vaikutukset lajikatoon ovat ulkomailta tuotettua broileria vähäisemmät, sillä kotimaiset siipikarjan tuottajat ovat sitoutuneet käyttämään soijarehua, jonka tuotanto ei aiheuta lajikatoa. Lisäksi toimialalla tehdään jatkuvasti kehitystyötä, jolla broilerin ympäristövaikutuksia pyritään minimoimaan, esimerkiksi soijan käyttöä ruokinnassa on korvattu kotimaisilla vaihtoehdoilla. Suomalaista broileria kasvatetaan ilman antibiootteja ja salmonellavapaasti, mikä tekee kotimaisesta broilerista paremman vaihtoehdon.

Ei muutostarvetta. Suositus perustuu tutkimusnäyttöön suomalaisesta ruokavaliosta, ml. suomalainen broilerinliha.

Lihatiedotus ry: sivu 9, rivit 36–37 [nautatalouden ilmastovaikutukset] Kommentti: Suomessa on käytössä maito- ja lihatuotannon yhdistetty malli, jossa maidontuotannossa syntyvien ja lypsävien nautojen liha hyödynnetään myös lihatuotannossa, minkä avulla voidaan tuottaa enemmän ravintoa nautatalouden ympäristöhaittoja kohden.

Mainittu Suositellut ruokavaliinat -kohdassa.

Lihatiedotus ry: sivu 9, rivit 39–40 [nautojen viljaruokinta] Kommentti: Pohjoisissa olosuhteissa ruokaviljojen tuotanto on haastavampaa lyhyen kasvukauden ja epäsuotuisan maaperän takia. Haastavien olosuhteiden vuoksi kaikkialla maassa ei ole mahdollista kasvattaa ihmisravinnoksi kelpavaa viljaa, minkä vuoksi viljaa käytetään rehuna.

Laatikossa tieto: Nautatalous perustuu nurmiin ja se on Suomen luonnonoloissa tuottavaa ja mahdollistaa ruoantuotannon myös alueilla, joilla viljojen ja erikoiskasvien viljely on haastavaa.

Lihatiedotus ry Sivun 9 rivi 40 ja

Sivu 10 rivi 10. Elintarvikekelpoisen viljan viljely ei ole ympäristöolosuhteista johtuen mahdollista kaikilla viljanviljelyalueilla. Lisäksi viljamarkkinat ohjaavat yksittäisen viljelijän viljalajikevalintoja elintarvike- ja rehuviljan välillä (joskus käy niinkin, että elintarvikeviljaksi tarkoitettu viljaerä päättyy rehuviljaksi satokauden olosuhteista tai elintarvikeviljan lisälannoituksen kannattamattomuudesta johtuen). Lisäksi olisi hyvä erottaa maatalouden rehevöittävästä päästöistä se osa, joka tulee nykyisen aktiiviviljelyn seurauksena ja se osa, joka tulee perintönä aiemmilta sukupolvilta, ks. esim. Maaseudun Tulevaisuus 12.6.2024 <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/maatalous/516d15c4-eaab-420c-b231-91404e4a5cd3>

Kiitos kommentista; Laatikossa tieto: Nautatalous perustuu nurmiin ja se on Suomen luonnonoloissa tuottavaa ja mahdollistaa ruoantuotannon myös alueilla, joilla viljojen ja erikoiskasvien viljely on haastavaa.

sivu 10 rivi 32. IPM-tuotantotapa ei ole pelkkä muutovillitys. Jokainen kasvinsuojeluaine-erä on myös menoerä viljelijälle. Ylimääräisiä/turhia menoeriä ei viljelijöillä ole nykyisillä maatalojen kannattavuuskertoimilla vara ottaa. Siten motivaatio vain tarpeellisille kasvinsuojelutoimenpiteille on myös maatilalla eurojen kautta.

Ei muutostarvetta.

Lihatiedotus ry: Sivun 22 rivit 36-37 Tarpeeton ilmaus, muidenkaan ruoka-aineiden kohdalla ei tarjota korvaavia lähteitä. Ehdotetaan poistettavaksi. Asia tulee esille muulla.

Ei muutostarvetta

Lihatiedotus ry: sivu 24, rivi 37 Muutosehdotus: Lisätään kirjaus "Ympäristösyistä olisi hyvä suosia kotimaista sianlihaa, jonka ruokinnassa käytetään mahdollisimman vähän soijaa."

Ei muutostarvetta

Lihatiedotus ry: Sivun 29, Rivit 40-42 Sivulla puhutaan kotitalouksissa syntyvän ruokahävikin osuuden olevan pieni koko ruokavaliolla ympäristövaikutuksista. Tästä huolimatta hävikin vähentämisen merkitystä ei ole syytä vähätellä ja tätä olisi hyvä täydentää, sillä, että hävikkiä kotitalouksissa syntyy eniten ja siihen on syytä kiinnittää huomiota. Ruokahävikki ei ole merkityksetön <https://www.luke.fi/fi/uutiset/kotitalouksien-ruokahavikki-vastaa-139000-henkilöauton-kasvihuonekaasupäästöjä>

Ruokahävikkiä käsitellään Suosituksessa useassa kohdassa. Asiaa ei ole ollut tarkoitus vähätellä, kun on ilmaistu sen merkitys suhteessa ruokavaliolla ympäristövaikutuksiin. Teksti perustuu kotimaiseen tutkimusnäyttöön.

Hansel: s. 8 r. 43 Lause on toistoa.

s. 9 r. 1 Muutetaan lausetta (aloittaa kappaleen): Päivittäisen ruokailun tehtävä on taata hyvä ravitsemus ja toimintakyky sekä ehkäistä sairauksia.

s. 9 r. 2 Pois sana: "runsaasti"

s. 9 r. 5 Muutetaan: "ilmastonmuutosta aiheuttavista kasvihuonepäästöistä."

s. 9 r. 11 Muutetaan: "Ruokavaliolla tämä tarkoittaa nykyistä kasvispainotteisempia valintoja, nykyistä enemmän täysjyväviljaa, kasviksia."

s. 9 r. 17 Onko tutkimusta siitä, että jos suomalaisten ruokavaliomuutos muuttuu kasvispainotteisemmaksi, tuontielintarvikkeiden ilmastovaikutusten osuus kasvaa? Tulisiko tässä pikemminkin tuoda esille, mitä hyviä kotimaisia tuotteita voidaan käyttää vielä enemmän?

Tekstiä on muokattu, tiivistetty ja täsmennetty.

Hansel: s. 9 r. 25 Loppuun voisi lisätä: Valitsemalla luomu-, reilun kaupan ja Rainforest Alliance merkittyjä ja ja soija- ja palmuöljyserifioituja tuotteita luontokatoa voidaan vähentää. Ulkomailta tuotujen kasvien hyvää tuotantotapaa voi varmistaa esimerkiksi Global G.A.P. sertifioidulla.

Tekstikohta johon tässä viitataan on poistunut.

Hansel: s. 9 r. 31 Lauserakenne: Esimerkiksi turvepohjaisten peltojen viljely on suurin maatalouteen liittyvä ilmastovaikutusten aiheuttaja Suomessa, mutta siihen ei suoraan pystytä vaikuttamaan ruokavaliinnoilla. Myöhempi lause: Ruokavaliinnoilla ei pystytä -> pois.

Poistettu toisto.

Hansel: s. 9 r. 36 Lauserakenne: Suomen luonnonoloihin sopivalla nautataloudella on suuri rooli metaanipäästöissä (6 %).

s. 9 r. 43 Ensimmäinen ja toinen lause pois. Aloitetaan lauseella (pienin lisäyksin) "Monipuolinen, kasvispainotteinen ruokavaliolla tukee viljelyn monipuolistamista ja monimuotoisuutta, joka on..."

s. 10 r. 12–21. Poistetaan kaikki lauseet ja aloitetaan kappale lauseella: Suomen maatalous on sekä vähentänyt että rikastuttanut luonnon monimuotoisuutta. Viime vuosisadan puolivälin jälkeen tapahtunut maatalouden toimintatapojen muutos....

Muokattu

Hansel: s. 10 r. 36 Voisiko alku tiivistää luettelemalla suuruusjärjestyksessä Suomessa elintarvikkeina käytetyt kalalajit. Ja ehkä on syytä kertoa, että mikä osuus kalastuksesta on elintarvikkeiden raaka-ainetta ja mikä rehu- ja muihin käyttöön?

Tekstikappale on poistettu. Kalaa koskevat asiat on esitetty Suositellut ruokavaliinat -kappaleessa. Sinne on lisätty sertifiointit.

s. 11 r. 9 MSC sertifiointi kertoo kestävästä kalakannoista kalastettua kalaa ja ASC sertifiointi kertoo kestävästi vesiviljelystä eli kasvatetusta kalasta.

Hansel: s. 21 r. 30 Lause: "Monissa tuontimaissa niitä käytetään..." -> Torjunta-aineiden käyttö vaihtelee eri maissa ja lause voi nyt antaa väärän kuvan tuontituotteista. Tuontituote ei ole automaattisesti enemmän torjunta-aineita sisältävä, siksi suosittelemme lauseen poistamista.

Tekstiä muokattu.

Ruokatiedotus ry: Sivun 9 Rivit 4–9 Mitä tässä yhteydessä tarkoitetaan ilmastovaikutuksella? Tähän toivoisi tarkempaa määrittelyä. Kasvihuonekaasupäästöjä ei ole avattu sananselityksissä, tämä olisi hyvä avata siellä. Tekstissä mainitaan, että ruoan kulutus aiheuttaa noin 20 prosenttia suomalaisen kuluttajan ilmastovaikutuksesta ja että maataloussektori ja maatalouden maan käyttö aiheuttavat noin 30 prosenttia Suomen kasvihuonekaasupäästöistä, miten nämä esimerkiksi vertautuvat toisiinsa? Ehkä tulevaisissa kuvituksissa voisi olla avattu näiden mittasuhteita.

Tekstiä selkeytetty, osin poistettu.

Sivu 9 Rivit 6–8 Ruokavalinnoilla voidaan vaikuttaa siihen, missä ympäristövaikutuksia syntyy. Huomioida tulisi myös, että valinnoilla voidaan vaikuttaa lisäksi sosiaaliseen kestävyys. Esimerkkinä siirtotyöläisten hyväksikäyttö Etelä-Euroopan kuivuudesta ja pohjaveden puutteesta kärsivillä vihannesviljelmillä. Suosituksissa sosiaalinen kestävyys nähdään lähinnä Suomen kontekstissa, toisin kuin ekologinen kestävyys, jota tarkastellaan globaalisti.

Tässä on keskitytty ympäristövaikutuksiin.

Sivu 9 Rivit 15–18 Tekstissä puhutaan korkeasta kotimaisuusasteesta ja korostetaan, että iso osa ilmastovaikutuksista aiheutuu kotimaisista tuotteista. Näin muotoiltuna omavaraisuus saadaan kuulostamaan negatiiviselta asialta. Tässä korostuvat ilmastovaikutukset, kokonaiskestävyyttä ei huomioida tässä lainkaan, vaikka valinnoilla on suuri merkitys myös sosiaaliseen (erityisesti huoltovarmuus), kulttuuriseen ja taloudelliseen kestävyys. Pidämme tärkeänä, että korkean omavaraisuusasteen säilyttämiseksi myös ravitsemussuosituksissa korostetaan lähellä tuotetun ruoan etuja.

Muokattu.

Sivu 9 Rivit 19–21 Suomalaisen broilerin tuotannossa käytetään pääosin sertifioitua soijaa, jonka tuotantovaikutukset lajikatoon eivät ole samat kuin sertifioimattomalla soijalla. Lisäksi kotimaisen soijan korvaavan rehun määrä lisääntyä jatkuvasti. Soijaa korvataan esimerkiksi kotimaisella kauralla, herneellä ja rypsilällä.

Sertifioitu soija lisätty.

Sivu 11 Rivi 2 Lause kiertovesilaitoksista on irrallinen. Tästä on esimerkiksi asiaan perehtymättömän lukijan vaikea arvioida, onko kyseessä hyvä vai huono asia ja mitä tämä tarkoittaa ympäristön kannalta. Kappaleessa positiiviset asiat ja haitat ovat sekaisin, jolloin asiaa tuntemattomalle niitä on vaikea ymmärtää ja erottaa toisistaan.

Kohta on poistunut.

Sivu 11 Rivit 10–17 Tämä kappale sopisi paremmin johdantoon. Katsomme, että ravitsemussuosituksien ensisijainen tavoite on tukea ravitsevaa ruokavaliota ja sitä kautta kansanterveyttä. Kestävät maatalous- ja tuotantokäytännöt sekä kansainväliset ja kansalliset ympäristötavoitteet määritellään EU:n politiikkaohjelmissa ja kansallisessa päätöksenteossa.

Ei muutostarvetta.

SYKE: Ruoan käytön kehitystä koskeva luku voisi sisältää myös tietoa ympäristövaikutusten kehityksestä. Vaihtoehtoisesti tämän tiedon voi lisätä ruokavaliota ympäristövaikutuksia koskevaan osioon. Trendien tarkentaminen olisi tärkeää myös ympäristövaikutusten osalta, se lisäksi kansalaisten tietoutta asiasta ja auttaisi lukijaa tulkitsemaan tilannetta.

Ei muutostarvetta. Tekstin pituutta ei ole voinut kasvattaa.

Lihakeskusliitto: Yleiset kommentit, ruuantuotannon ympäristövaikutukset: Suomessa maidon- ja lihan tuotanto on tehokasta, ja myös elintarviketeollisuuden sivutuotteita hyödynnetään kokonaisvaltaisesti. Soijan käyttö vähenee koko ajan, ja korvautuu kotimaisella valkuaisrehulla. Suomalaisen kotieläintuotannon ympäristövaikutuksia pienentää monivuotisten nurmikasvien viljely. Näitä kasveja syövät laiduntavat eläimet eli lampaat ja naudat. Laiduntaminen myös parantaa luonnon monimuotoisuutta. Hyvinvoiva peltomaan sitoo hiiltä ja tuottaa hyvän sadon. Suositusten mukainen kotieläintuotannon voimakas vähentäminen heikentää siis luonnon monimuotoisuutta ja vähentää maaperän hiilensidontaa. S9 rivi 40. Itse asiassa suurin osa viljastakin menee meillä rehuksi – joten valtaosa viljelypinta-alasta menee Suomessa eläintuotannolle.

Maatalouden ympäristövaikutuksia on kuvattu yleisellä tasolla tutkimusnäyttöön perustuen tekstiä sallimissa puitteissa.

Ei muutostarvetta.

S10 rivi 7: Peltola ei ole luonnon ongelma siksi, että suurin osa maamme viljelypinta-alasta on rehuntuotannossa. Luonnon hyödyt ovat ennen muuta biodiversiteettiä ja kemikaalien vähentämiseen liittyviä, eikä se pyri maksimaaliseen tuottoon hehtaaria kohden.

Ei muutostarvetta. Täsmennetty.

S10 rivi 8: Maatalouden ravinnepäästöt vesistöihin ovat maassamme suurimmat kaikista.

S10 rivi 12 Maatalousympäristöjen merkitystä biodiversiteetille kannattaa korostaa: ne kilpailevat metsien kanssa sekä lajin että luontotyypin uhanalaisuudessa, vaikka niitä on murto-osa metsien pinta-alasta.

Maatalouden vaikutuksia on kuvattu yleisellä tasolla tekstiä sallimissa puitteissa.

S10 rivi 32: Luomutuotannon toinen hyöty biodiversiteetin rinnalla liittyy kemikaalien käytön vähentämiseen.

Ei muutostarvetta.

S10 Voisi lisätä, että pääosa maamme ammoniakkipäästöistä tulee maataloudesta (peräti 90 %), ja siitä 93 % karjanlannasta. Esim. s. 8 kirjassa "Maatalouden ammoniakkipäästöjen vähentäminen." Viljelijäopas. Maa- ja metsätalousministeriö 2020. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410837/uusi-opas-maatalouden-ammoniakin-hallintaan>

Ei muutostarvetta. Päästöjä ei ole voitu käsitellä näin tarkalla tasolla.

S10 rivi 39 Myös monet Suomen kalakannat ovat vähentyneet merkittävästi viime vuosikymmeninä, esimerkkeinä meille taloudellisesti ylivoimaisesti merkittävät kala silakka ja lohi. Tästä syystä niiden kalastuskiintiöt rajoitettiin mm. viime syksynä.

Kalojen hyödyntäminen suoraan ihmisravinnoksi on vielä kestävällä tasolla, vaikka niitä kulutettaisiin suositellulla tasolla (asiantuntijakuulemiset).

Kohta on poistunut.

S10 rivi 44 Merkittävien vesiviljelyn päästöjä rajoittava keino ovat ympäristöluvut, mikä kannattaa mainita ohjaukeinojen luettelon kärjessä.

S11 rivi 5 Muun muassa maamme vesiviljelyn pääläji kirjolohi kuuluu maailman sataan pahimpaan vieraslajin joukkoon. Ks. esimerkiksi Kansainvälinen luonnonsuojeluliitto (IUCN) https://www.iucnaisd.org/aisd/100_worst.php

Kohta on poistunut.

S24 rivi 8 Norjan kasvatetun lohen ympäristöongelmat on hyvin kuvattu; lisäksi sen kuljetukset ovat pitkät. Kotimainen kirjolohen vesiviljely voi aiheuttaa vesistöjen rehevöitymistä ja se on haitallinen vieraslaji. Kirjoloheh rehua tehdään paljolti silakasta, joka kannattaisi ehdottomasti käyttää suoraan ihmisravinnoksi. (Vaikka silakan kalastuskiintiöt on jouduttu rajoittamaan viime aikoina, se muodostaa yhä valtaosan maamme kalansaaliista, ja sitä voi käyttää kestävästi ihmisravinnoksi.) Suomen luonnonsuojeluliitto katsoo, että kalojen sertifioinneista MSC ja ASC ovat parhaiten dokumentoituja.

Tekstikappale on poistettu. Kalaa koskevat asiat on esitetty Suoitellut ruokavalinnat -kappaleessa. Sinne on lisätty sertifioinnit.

S24 rivi 28 Karjalouden ympäristöongelmissa tulee huomata, että valtaosa viljelypinta-alastamme menee siihen, joten se vastaa pääosasta koko maataloutemme vesistö- ja ilmastopäästöistä. Karjalalous vastaa myös valtaosasta maamme ammoniakkipäästöistä (ks. kommenttimme aiemmin sivulle 10).

Nautakarjalouden vaikutuksia on kuvattu Maatalouden ympäristövaikutukset -osiossa.

S26 rivi 5. Samat kommentit kuin edellisessä karjakohdassa: Karjalouden ympäristöongelmissa tulee huomata, että valtaosa viljelypinta-alastamme menee siihen, joten se vastaa pääosasta koko maataloutemme vesistö- ja ilmastopäästöistä. Karjalalous vastaa valtaosasta maamme ammoniakkipäästöistä (ks. kommenttimme aiemmin sivulle 10). Hansel: s. 24 r. 1 Kalojen käyttö on osa kestävästä ruokavaliota.

Nautakarjalouden vaikutuksia on kuvattu Maatalouden ympäristövaikutukset -osiossa.

s. 24 r. 11 MSC sertifiointi kertoo kestävästä kalakannoista kalastettua kalaa ja ASC sertifiointi kertoo kestävästi vesiviljellystä eli kasvatetusta kalasta.

Sertifioinnit lisätty.

Mara: s. 29, r. 39–42 Kohdassa todetaan, että kotitalouksissa syntyvän ruokahävikin osuus ympäristövaikutuksista on pieni suhteessa kulutetun ruoan aiheuttamiin vaikutuksiin, mutta että on kuitenkin pidettävä huolta, ettei hävikin määrä pääse kasvamaan. Toisaalta sivulla 41 ympäristövaikutusten arviointia koskevassa kohdassa pohditaan Suomen sitoutumista ympäristötavoitteisiin ja elinkaariarvioinnin merkitystä ja todetaan, että hävikkiä tulee seurata erityisesti joukkoruokailussa. Suomi on sitoutunut YK:n elintarvikkejätteen puolittamistavoitteeseen elintarvikkeiden loppupäässä vuoteen 2030 mennessä. Valmisteilla olevassa jätteenpuhdistusmuutoksessa säädetäisiin jäsenmaille velvollisuus vähentää elintarvikkejätettä 30 % henkeä kohti vähittäiskaupassa, ravintoloissa ja ruokapalveluissa sekä kotitalouksissa; tavoite on yhteinen näille sektoreille. Kotitaloudet tuottavat kuitenkin merkittävästi enemmän elintarvikkejätettä ja ruokahävikkiä kuin muut elintarvikkeiden osat: Suomessa noin puolet, EU-tasolla noin kaksi kolmasosaa. Muutenkin läpi suosituksen toki hyvä miettiä, että asiat avautuvat muillekin kuin ravitsemusihmisille, eikä viestejä jää vahingossa rivienvälissä tulkittaviksi.

s.11 r. 14 tuotetasolle kohdistu

Hävikkiä ei ole ollut tarkoitus vähentää, kun on ilmaistu sen merkitys suhteessa ruokavalion ympäristövaikutuksiin. Teksti perustuu kotimaiseen tutkimusnäyttöön.

Pihvikarjaliitto: RUOKAVALION YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET sivu 9, rivit 9-14 " Ruoan kulutus aiheuttaa noin 20 prosenttia suomalaisen kuluttajan ilmastovaikutuksesta. Suomessa ravitsemussuosituksen mukaisilla ruokavaliolla ruokavalion ilmastovaikutuksia voidaan vähentää yli kolmanneksella. Tämä edellyttää nykyistä kasvipainotteisempia ruokavaloita, jotka sisältävät nykyistä enemmän täysjyväviljaa, kasviksia, palkokasveja, kalaa, siemeniä ja pähkinöitä sekä vähemmän lihaa. Suurin osa nykyisen suomalaisen ruokavalion ilmastovaikutuksista aiheutuu eläinperäisten tuotteiden käytöstä, erityisesti naudanlihasta ja maitovalmisteista." Ympäristövaikutuksiin liittyvät myös muut kuin ilmastovaikutukset. Monet perinnebiotoopit ja niiden monimuotoisuus, johon sisältyy paljon uhanalaisia lajeja, on mahdollista säilyttää vain laiduntamalla. Laiduntavat eläimet myös hoitavat maisemia, jotka kasvaisivat umpeen ilman niitä. sivu 9, rivit 37-42 "Nautataloudella on nykyisellään suuri rooli Suomenmaataloudessa, koska se sopii hyvin Suomen luonnonoloihin. Nautatalous aiheuttaa kuitenkin runsaasti ilmastopäästöjä, muun muassa metaania. Metaanin osuus Suomen ilmastopäästöistä on noin 6 prosenttia. Suomen peltopinta-ala on noin 10 prosenttia kokonaispinta-alasta. Siitä noin kolmannes tuottaa nurmirehua nautatalouden käyttöön, minkä lisäksi naudat syövät paljon myös viljaa. Nautatalous vie siis paljon peltopinta-alaa, mutta toisaalta nurmet ylläpitävät peltomaan hiilivarastoa ja ovat siksi tärkeä osa viljelykiertoja ja mahdollistavat ruoantuotannon myös heikotuoitoisemilla alueilla." Tieto metaanin osuudesta Suomen ilmastopäästöistä vaihtelee, joten tässä kohden olisi hyvä mainita lähde. Osa Suomen metaanipäästöistä on peräisin luonnosta, kuten soilta. Suomen peltopinta-ala on 2,2 miljoonaa hehtaaria eli noin seitsemän prosenttia Suomen maapinta-alasta (Luke).

Ympäristövaikutuksista eristetty kokonaiskuva kotimaiseen tutkimusnäyttöön perustuen. Metaanipäästöjä ja peltopinta-alaa käsittelevät kohdat on poistettu.

Pihvikarjaliitto: VIILJA JA VIILJAVALMISTEET sivu 20 rivi 31 "Ympäristövaikutukset: Viljavalmisteet ovat keskeinen tuoteryhmä ympäristöystävällisissä ruokavaloissa." rivit 36-37 "Vesiviljelyyn riisin ilmastovaikutus on suurempi kuin useimpien muiden viljojen. Riisin vesiviljely on erityisen suuri, jos se tulee alueilta, joilla on niukkuutta vedestä." Tässä yhteydessä olisi syytä mainita, että tietolähteistä riippuen riisiviljelyn sanotaan olevan yksi suurimmista ihmisperäisistä metaanilähteistä, ja sen on arveltu tuottavan noin 5-10 % eli jopa kymmenesosan maailman metaanipäästöistä. Riisin viljelyyn käytetään hetkellä jopa 30-40 % kaikesta maailman kasteluvedestä.

Ei muutostarvetta. Tilan puutteen takia ei useissakaan kohdissa voida mennä kovin yksityiskohtaiselle tasolle.

Pihvikarjaliitto: sivu 24, rivit 29-32 "Ympäristövaikutukset: Maltillinen määrä punaista lihaa voi sisältyä kestävään ruokavalioon. Kokonaisuuden kannalta on kuitenkin tärkeää, että keskimääräinen punaisen lihan kulutus vähenee merkittävästi. Naudanlihan ympäristövaikutukset ovat yleisesti ottaen suuremmat kuin sianlihan. Ympäristön kannalta on merkitystä sillä, miten liha on tuotettu." Tässä tulisi täsmentää, mitkä naudanlihan ympäristövaikutukset ovat suuremmat kuin sianlihan ja mitä tarkoitetaan yleisesti ottaen? Nautojen ruokinnassa käytettävällä nurmirehulla on myönteisiä ilmastovaikutuksia, sillä nurmipellot sitovat hiiltä: ne muokataan 4-5 vuoden välein, sen sijaan sikojen ruokinnassa käytetyt viljat ovat yksivuotisia ja pellot muokataan vuosittain. Sikatalous on Suomessa varsin keskittynyt, ja se aiheuttaa vesistöihin pisteuomituksia. Suomalaisesta naudanlihan tuotantotavasta on edellä mainitussa Luken synteisiraportissa todettu, että "maaperän ympäristövaikutusten ja luonnon monimuotoisuuden kannalta monivuotiset nurmet ja nautakarjatalous ovat parempi vaihtoehto kuin jatkuva yksivuotisten kasvien viljely".

Kohtaa on täsmennetty. Nautatalouden merkitystä maataloudessa ja sen ympäristövaikutuksissa on kuvattu Maatalouden ympäristövaikutukset -osiossa.

Pihvikarjaliitto: sivu 24, rivit 35-36 "Naudan tuontipihviin liittyy usein ylilaidunnusta ja sianlihaan soijarehun käyttöä, joilla on merkittäviä ympäristövaikutuksia tuotimissa." Kun puhutaan naudanlihan ympäristövaikutuksista, tulisi ehdottomasti kiinnittää enemmän huomiota kotimaisen ja ulkomaisen naudanlihan ympäristövaikutuksiin. Viittaamme FAO:n tilastoihin, joiden perusteella suomalaisen naudanlihan tuotannon kasvihuonekaasupäästöt ovat monia muita maita maltillisemmat. Tärkeä osa ekologista kestävyttä on se, että eläintieteiden tutkimusten mukaan Suomessa suhteellisen matala, joten nautakarjat tuotannon suorat ilmastovaikutukset sekä myös vesistövaikutukset ovat maltillisia. (Lähde: Luke)

Maatalouden ympäristövaikutukset taulukossa on käsitelty näitä asioita.

Pihvikarjaliittosivu 29, rivit 40-41 "Ravitsemuksellisen tarpeen ylittävä ruoankulutus ja ruokahävikki, joka voitaisiin välttää, aiheuttavat kestävyden näkökulmasta turhaa ympäristökuormitusta. Kotitalouksissa syntyvän ruokahävikin osuus koko ruokavalion ympäristövaikutuksista on Suomessa pieni." Hävikki on ruoankulutuksen ympäristövaikutusten kannalta haitallista, koska hävikkiin menevä ruoka on kulkenut läpi toimitusketjun kaikki vaiheet alkutuotannosta kuluttajalle. Ehdotamme, että hävikin välttämistä korostettaisiin suosituksissa vahvemmin ympäristöystävällisistä. Hävikkiin tulee kiinnittää huomiota myös ruoan arvostuksen parantamiseksi.

Ei muutostarvetta.

THL: Sivut 9, rivit 16-18: tässä kohtaa voisi myös mainita että ruoan kuljetuksella on vähäiset ilmastovaikutukset verrattaessa ruoantuotantoon
THL: Sivut 9, rivi 35: lause voi olla vaikea ymmärtää ilman esimerkkejä näistä ristiriitilanteista
THL: Sivut 9, rivi 37: Olisi ehkä hyvä avata mitä tarkoitetaan "Suomen luonnonoloihin"
THL: Sivut 9, rivit 40-41: monilajiset nurmet voivat suotuisissa olosuhteissa ylläpitää peltomaan hiilivarastoa (tämä ei siis päde kaikissa tapauksissa, joten kannattaa tarkentaa).
THL: Nautakarjan kasvatuksessa käytettävät hormonivalmisteet sekä antibiootit aiheuttavat niin ikään merkittäviä ympäristövaikutuksia, joita kannattaisi jossain kohtaa mainita.

Lisätty.
Kohta on poistunut.
Tekstikohtaa on muokattu.

Tekstikohtaa on muokattu.
Ei muutostarvetta. Suomessa ei käytetä hormonivalmisteita eikä antibiootteja muutoin kuin lääkinällisissä tarkoituksissa.

THL: Sivut 10, rivit 1-7: Luomutuotantoa käsittelevässä kappaleessa olisi hyvä myös mainita, että nostaa esiin luomutuotannon hyödyt maaperän kuntoon liittyen. Eli kannattaisi esimerkiksi tässä kappaleessa puhua tehollisista haitallisista vaikutuksista ja niihin liitetystä maaperän köyhtymisestä.

Kohta on tässä muodossa poistunut.

THL: Sivu 26, rivi 10-11: Lauseessa pitäisi tulla paremmin esiin hyötyjen ja haittojen suuruusluokan ero: "Siihen liittyy sekä haitallisia, kuten märehittöille tyyppilliset metaanipäästöt, että jossain määrin hyödyllisiäkin piirteitä".
THL: Sivu 27, rivi 40-41: olisi tärkeä määritellä mikä "pieni määrä" tässä yhteydessä tarkoittaa, koska siihen voi liittyä hyvinkin erilaisia tulkintoja.
tHL: Sivu 21, rivi 31-33: Voisikohan tähän lisätä maininnan siitä että vesi siirtyy paikallisesta kiertokulusta toiseen
Outi Nuutinen: Sivu 9, rivi 14 suositan lisättäväksi nautanlihasta ja maitovalmisteista kulutuksen määrän täsmenämistä - ei kai ravitsemussuosituksen mukainen kulutus aiheuta eläinperäisistä tuotteista suurinta osaa????
Rivit 16-18 Jos lause... loppuun asti jää lukijalle epäselväksi ja onko totta? Lauseen muotoilu petraus tarpeen.
Rivit 22-25 jää lukijalle epäselväksi, mitä sillä tarkoitetaan? Petraus tarpeen.

- Rivit 26 - 35 suositan ympäristötieteen edustajan antamaan lausunnon tästä ja kenties kappaletta voidaan sanomaa muuttamatta tiivistää...

Rivit 39-42 vaikeaselkoisesti avattu - ks. ed. kommenttini!
Rivi 44 tarkoitetaanko sanalla Monipuolinen viljely samaa kuin kierto viljely?
Sivu 10, rivit 4-7 luomutuotannon satotasot usein alhaisemmat - pitääkö paikkansa enää? Suositan taas luomutuotannon asiantuntijan lausuntoa tästä. Rivien 4-7 teksti on polveilevaa ja onkohan rivin 7 tekstin tarpeen ollenkaan? Kun osalle suomalaisista luomutuotanto on punainen vaate, tekstin loogisuuteen, selkeyteen ja sisältöön on kiinnitettävä erityistä huomiota.
Rivit 19-25 monien yksityiskohtaisten asioiden ja termien vuoksi jää lukijalle epäselvä kuva; kerran lukemisen jälkeen valvunut lukija ei muista ydinasioita juuri mitään. Ks. ed. kommenttini.
Rivi 32 onko tarpeen avata kirjainyhdistelmä IPM auki suluissa, vaikkakin se selitetään sivulauseessa rivillä 33?
Rivi 36 minusta on TÄRKEÄ Norjan lohen eettiset kasvatusmenetelmät ja negatiiviset ympäristövaikutukset? Lisäksi monet muut eettiset kuluttajat eivät syö Norjan lohta lainkaan. Kysyn aina ravintoloissa, mistä lohene on peräisin? Useimmiten Norjan lohesta, jolloin jätän tilaukseni tekemättä!

Sivu 11, rivit 1-9 saisiko tiivistettyä ja selkeytettyä tekstiä sisällön suhteen?

Rivit 11-17 kiitokset monet hyvästä tekstistä- mieltä ihan kainalotekstiksi nostamisen mahdollisuutta erinomaista yhteenvetona lukijajstavälisyytenä!

Outi Nuutinen: Rivi 43 entä ruokahävikkiä pienentämällä? Olen sen nähnyt tällaisessa luettelossa monissa yhteyksissä.

tuotannon ilmasto vaikutuksia. Sen sijaan kestävyiden kokonaisvaikutukset, joihin kuuluvat vesijalanjälki, sosiaalinen kestävyys, omavaraisuus ja ruokaturva sekä osaavan ruokaketjun edut, kuten elintarviketurvallisuus, kulttuurinen kestävyys, monimuotoisuus, eläinten hyvinvointi ja antibioottien vastuullinen käyttö, jäävät liian vähälle huomiolle.

Ruoantuotannon vaikutuksia tulisi lähestyä systeemiajattelun kautta, eikä niiden yksinkertaistaminen pelkästään ilmastoon ole järkevää. Suosituksissa monet globaaliin ruoantuotantoon liittyvät ongelmat on yhdistetty kotimaiseen ruoantuotantoon sellaisenaan huomiotta Suomen olosuhteisiin ja tuotantotapoihin liittyviä erityispiirteitä. Suomalaisessa ruokajärjestelmässä on paljon hyvää ja toimivaa, ja kehitystyötä tehdään paljon. Globaalin ruoantuotannon ongelmat ja kotimaiset käytännöt tulisi suositusasiakirjassa erottaa selkeästi toisistaan.

Ympäristön näkökulmasta tulisi suosia lähellä tuotettua oman maan ruokaa, jonka kokonaisvaltainen kestävyys ja mm. ympäristökestävyiden kehittäminen on omilla käsissämme ja kehitystä ohjataan hyödyntäen suomalaisia tutkimuksia.

Suosituksissa mainitsematta jäävät esimerkiksi antibioottiresistenssi, joka on EU:ssa todettu vakavaksi uhaksi. Suomessa antibioottien käyttö eläinten lääkinnässä on erittäin vähäistä ja toimivan valvonnan vuoksi ruoan raaka-aineisiin ei jää jäämiä. Myös satokausien suomisista ja hävikin vähentämisen merkitystä toivoisimme korostettavan enemmän. Ihmettelemme kotitalouksien hävikin merkityksen vähättyä sivulla 29, rivillä 40-42. Koska ravitsemussuosituksen luonnoksessa huomioidaan terveyttä edistävän ruokavalion lisäksi ekologinen, taloudellinen ja sosiaalinen kestävyys, olisi toivottavaa, että Sydänmerkin lisäksi kuluttajien valintoja ohjaavina merkkeinä mainittaisiin myös Hyvästä Suomesta –merkki, Reilun kaupan –merkki sekä luomutuotannosta kertovat merkit.

Paikoittain, erityisesti kappaleessa "Ruokavalion ympäristövaikutukset" koemme tekstin ajoittain lukijalle haastavaksi hahmottaa. Mikä on tekstin kohderyhmä? Teksti on välillä yksityiskohtaista ja välillä taas hyvin yleisluontoista ja yleistävää. Tämä aiheuttaa helposti sen, että asioiden mittasuhteet jäävät epäselviksi. Lukijalla, joka ei ole ympäristöasioiden asiantuntija voi olla haasteita saada selkeää kokonaiskäsitystä aiheesta ja välillä jopa hahmottaa, milloin asia on negatiivinen ja milloin positiivinen.

Lisäksi useissa kohdissa jääme kaipaamaan lähteitä esitetyille väitteille tai vertailukohtia, kuten esimerkiksi sivulla 27 Rivi 36, jossa kerrotaan, että kasvisuojeluaiteita käytetään paljon. Mikä tässä yhteydessä on paljon ja

Lihatiedotus ry: sivu 4 , rivit 1 ja 2. Viittaaminen Pohjoismaisiin ravitsemussuosituksiin 2023 ei anna oikeutta jättää lähdekritiikkiä pois. Pohjoismaisissa ravitsemussuosituksissa viitataan liha-asioissa Lescinsky 2022 - julkaisuun, jonka omassa aineistossa osa julkaisuista ja julkaisuissa käytetyt aineistot ovat niin vanhoja, että niiden ajantasaisuus suomalaisten nykyiseen ravitsemustilanteeseen nähden on kyseenalainen.
sivu rivit 1 ja 2 [FinRavinto2017-tutkimusdata suomalaisten ruokailutottumuksista]: Kommentti: Tutkimustulokset perustuvat 7 vuotta vanhaan dataan, mikä ei enää täysin kuvasta suomalaisten ruokailutottumuksia. Punaisen lihan kulutus on vähentynyt, ja säännöllisen ruokarytmin noudattaminen on harventunut ja tilalle on tullut napostelu.

SYKE: Ruoan käytön kehitystä koskeva luku voisi sisältää myös tietoa ympäristövaikutusten kehityksestä. Vaihtoehtoisesti tämän tiedon voi lisätä ruokavalion ympäristövaikutuksia koskevaan osioon. Trendien tarkentaminen olisi tärkeää myös ympäristövaikutusten osalta, se lisäisi kansalaisten tietoutta asiasta ja auttaisi lukijaa tulkitsemaan tilannetta.

Lihakusliitto ry: Yleiset kommentit, nautakarjalatous: On tärkeää huomata, että Suomen vahva nautakarjalatous johtuu luonnonoloista. Pohjoisessa ei leipävilja kasva. Sen sijaan nurmi sekä rehuviljat onnistuvat paremmin.
Lihakusliitto: s. 9, r. 13-14 Väite "suurin osa nykyisen suomalaisen ruokavalion ilmasto vaikutuksista aiheutuu eläinperäisten tuotteiden käytöstä, erityisesti nautanlihasta ja maitovalmisteista" on outo. Lihakusliitto pitää väitettä epäselvänä. Mikä vaikutus? Hiilijalanjälki? Vesi? Monimuotoisuus? Ravinnekierto? Suhteutettuna tuotekiloihin vai niiden ravintoarvoon? Onko kotieläintalouden positiivinen vaikutus monimuotoisuuteen ja peltojen hiilensidontaan ja viljavuuteen otettu huomioon? Lihakusliitto suosittaa, että lause otetaan pois, ja mielellään poistetaan koko ympäristökestävyys. Ei ole perusteltua, että vain yksi kestävyiden osa-alue on otettu mukaan suositukseen
Lihakusliitto: s. 9, r. 21-22 Suomalaisessa broilertuotannossa käytetään yhä vähemmän soijaa. Nautakarjalatouteen liittyvä laidunnus ja nurmituotanto lisäävät monimuotoisuutta. Sen sijaan yksivuotisviljely (vilja, palkokasvit) lisää pellon muokkaustarvetta ja vähentää siten monimuotoisuutta ja maaperän hiilensidontaa.

Maatalouden ympäristövaikutukset taulukossa on otettu kantaa näihin asioihin

Ei muutostarvetta

Ei muutostarvetta

Lauseessa puhutaan nykyisestä keskimääräisestä suomalaisesta ruokavaliosta, joka ei ole ravitsemussuosituksen mukainen.

Tekstikohtaa on muokattu.

Ympäristövaikutuksiin liittyviä tekstejä on ollut kirjoittamassa kaksi Luonnonvarakeskuksen tutkijaa, jotka ovat ruoan ympäristövaikutusten asiantuntijoita. Lausetta muokattu.

Kohta on poistunut käsikirjoituksesta

Tekstiä selkeytetty, osin poistettu.

Kohta on poistunut.

Ei muutostarvetta.

Tekstikappale on poistettu. Kalaa koskevat asiat on esitetty Suoitellut ruokavaliinat -kappaleessa.

Kohta on poistunut tiivistystarpeen takia.

Tutkimusnäyttöön perustuen ruokahävikin merkitys suhteessa ruokavalion ympäristövaikutuksiin on pieni, minkä takia ruokahävikkiä ei nosteta yhtä tärkeäksi tekijäksi ruokavalion kanssa.

Ympäristövaikutuksista on esitetty kokonaiskuva kotimaiseen tutkimusnäyttöön perustuen. Ruokahävikkiä käsitellään Suosituksessa useassa kohdassa. Asiaa ei ole ollut tarkoitus vähätellä, kun on ilmaistu sen merkitys suhteessa ruokavalion ympäristövaikutuksiin. Teksti perustuu kotimaiseen tutkimusnäyttöön. Kotitalouksien ruokahävikistä on nyt oma kappaleensa Ruoan ympäristövaikutukset-kappaleessa. Ruoan ympäristövaikutukset (ent. Ruokavalion ympäristövaikutukset) -kappaleessa käsitellään vain ympäristövaikutuksia. Tekstiä on muokattu lukijajstavälisemmäksi. Viitteet julkaistaan erillisessä tiedostossa.

Pohjoismaisten ravitsemussuosituksen huomioimisen lisäksi ympäristövaikutuksista on esitetty kokonaiskuva kotimaiseen tutkimusnäyttöön perustuen. Finravinto 2017 on uusin saatavilla oleva tutkimusnäyttö väestön ruoankäytöstä.

Ympäristövaikutusten kehityksestä on lisätty lyhyesti Ruoan ympäristövaikutukset - kappaleeseen. Tilan puutteen takia asiaa ei käsitellä pidemminkin.

Ei muutostarvetta. Suomen luonnonolojen merkitys on tuotu tekstissä esille.

Ilmasto vaikutus ja hiilijalanjälki ovat synonyymeja.

Ympäristövaikutuksista on esitetty kokonaiskuva kotimaiseen tutkimusnäyttöön perustuen.

Siipikarjan tuotannonalan tavoite korvata soijaa muilla raaka-aineilla rehussa on Suositeltavat ruokavaliinat -kappaleen Siipikarjan liha -osioon

Sucros group: Mielestämme nykyinen määrittely (s. 27, rivi 36-37) on sokerijuurikkaan osalta kohtuuttoman kriittinen esimerkiksi öljykasvien viljelyyn verrattuna. Öljykasveista sanotaan (s. 27, rivi 10-11): "...rypsiöljyn tuotanto vaatii runsaasti lannoitteita, mutta monipuolistaa viljelyä ja siten tukee luonnon monimuotoisuutta." Vastaava virke sopii myös sokerijuurikkaan viljelyyn, sillä juurikkaanviljelyllä on positiivista, monipuolistavaa vaikutusta maatalan viljelykiertoon ja lisäksi erinomainen esikasviarvo.

Ehdotamme, että luonnoksen tekstiä muutettaisiin kohdassa s. 27, rivi 36-37 seuraavasti:

- Boistettava teksti:** "Sokerijuurikkaan viljelyssä käytetään myös paljon torjunta-aineita, jolla voi olla haitallinen vaikutus paikalliseen luonnon monimuotoisuuteen."
- Korvaava teksti:** "Sokerijuurikkaan viljely vaatii runsaasti lannoitteita, mutta monipuolistaa maatalojen viljelykiertoa ja tuottaa vahvan esikasviarvonsa kautta hyötyä myös muille tilan viljelykasveille."

Ei muutosta tekstiin